

KAN NI TÄNKA ER ATT **LYSSNA** PÅ BARNNS ÅSIKTER?

Rädda Barnen

Västmanlands län

UNG RÖST 2022

Bakom rapporten

Projektledning: Marie Forsberg, Natalia Rylander, Samira Abutaleb Rosenlundh och Jimmy Peterson.

Projektgrupp: Karin Sjömillä, Maria Soares Lindberg, Erik Ulnes, Sara Skoog, Sofia Rasmussen, Linn Krane.

Särskilt tack till alla som på olika sätt bidragit till rapporten.

Undersökningsföretag:
Enkätfabriken

Namnet på rapporten är ett citat från en 12-årig tjej ur enkätens öppna fråga.

Foton:
Unsplash, Shutterstock, Mostphotos, Saman Saidi/Rädda Barnen

Förord

Skrämmande tyst om vilka frågor som är viktiga för barn och unga

Nu är det valår i Sverige. Ett val där många frågor kommer att lyftas och diskuteras. Frågor som till stor del bestäms av de som får rösta. Men en stor grupp människor i Sverige, inte mindre än två miljoner, har inte rösträtt. Jag pratar givetvis om alla barn i vårt land.

Enligt barnkonventionen – som sedan 2020 gäller som svensk lag – har barn rätt att komma till tals i alla frågor som berör dem. En mängd politiska frågor som diskuteras berör i hög grad barn och unga – skolan, vården, miljön och våld i det offentliga rummet. Ändå är det skrämmande tyst om vad barn och unga har för åsikter i dessa frågor. Därför har vi på Rädda Barnen gjort denna undersökning – för att få reda på hur nära 8 000 barn och unga har det idag, vilka frågor som är viktiga för dem och vad de har för förslag på förbättringar.

När jag tar del av resultaten i Ung röst slås jag av hur många barn som faktiskt har det svårt i Sverige – barn som utsätts för rasism och mobbning, barn som känner sig otrygga eller är oroliga för familjens ekonomi, barn som inte mår bra och barn som inte får det stöd de behöver i skolan. Jag blir särskilt bekymrad över att

barn som identifierar sig som annat än tjej eller kille verkar vara mycket mer utsatta än andra barn.

Jag gläder mig också åt flera saker – många får lära sig om barnkonventionen i skolan så fler barn vet vad de har för rättigheter. Och inte minst – nästan alla barn ser positivt på sin framtid!

Vi är inne i en tid när världen förändras snabbt och saker händer som påverkar barn utan att vi kunnat förutse det. För två år sedan var det en pandemi som svepte över världen, i år bröt ett krig ut i vår närhet. Ung röst genomfördes innan kriget i Ukraina bröt ut. Det är möjligt att vissa frågor fått ett annat svar om vi skickat ut enkäten nu. Men svaren som vi har fått är ändå relevanta – de beskriver barns situation i Sverige i dag, med eller utan ett krig runt hörnet.

Jag vill tacka alla som har hjälpt till att ta fram denna rapport. Och framförallt vill jag rikta ett stort varmt tack till alla barn och unga som har svarat på enkäten och deltagit i fokusgrupperna. Utan er, ingen rapport!

Helena Thybell
Generalsekreterare Rädda Barnen

Innehållsförteckning

<u>Bakom rapporten</u>	<u>2</u>
<u>Förord</u>	<u>3</u>
<u>Ung röst i korthet</u>	<u>6</u>
<u>Vad är Ung röst?</u>	<u>7</u>
<u>Metod – så har vi genomfört Ung röst</u>	<u>9</u>
<u>Rapporter för län och kommuner</u>	<u>16</u>
<u>Resultat</u>	<u>18</u>
<u>Inflytande och delaktighet</u>	<u>18</u>
<u>Skola och fritid</u>	<u>31</u>
<u>Trygghet och hälsa</u>	<u>42</u>
<u>Framtiden</u>	<u>52</u>
<u>Sammanfattning och rekommendationer</u>	<u>55</u>

"Vuxna ska lyssna på oss mer och de ska acceptera våra val och inte få oss att ändra på oss. För om vi har något som vi tycker, så borde de låta oss tycka det..."
- Kille i fokusgrupp

Ung röst i korthet: Västmanlands län

Framtiden

85 % ser ganska eller mycket positivt på sin framtid

Inflytande

68 % tror att politiker/de som bestämmer sällan eller aldrig lyssnar på barns åsikter

36 % upplever att de sällan eller aldrig fått vara med och tycka till om/påverka det som är viktigt för dem i skolan

74 % upplever att de sällan eller aldrig fått vara med och tycka till om/påverka i området där de bor

67 % vill vara med och påverka för lika rättigheter mellan tjejer och killar

66 % vill vara med och påverka barns hälsa

64 % vill vara med och påverka mot rasism

Skola och fritid

10 % får sällan eller aldrig den hjälp de behöver i skolan för att klara sina uppgifter

39 % av killarna har i skolan blivit slagna, sparkade, puttade eller inlåsta

28 % av tjejerna har utsatts för sexuella skämt/trakasserier på skoltid

10 % har inte kunnat delta i någon aktivitet på fritiden för att de inte kunnat ta sig till aktiviteten

Trygghet och hälsa

10 % har under det senaste året varit oroliga för att de själva, deras familj eller någon annan de känner ska bli utsatta för våld i området där de bor

13 % har under det senaste året varit oroliga för att familjens pengar inte ska räcka till det de behöver

32 % har det senaste året varit ledsna eller nedstämda under två veckor eller längre

9 % har varit med om att en vuxen kontaktat dem på sociala medier och velat prata om sex

Vad är Ung röst?

Ung röst är Rädda Barnens undersökning för att lyssna in hur barn och unga i hela Sverige upplever att deras rättigheter respekteras och tillgodoses i vardagen. Totalt har 7 939 barn i åldrarna 12, 14 och 16 år svarat på frågorna i enkäten. Enkäten har också kompletterats med intervjuer i fokusgrupper.

Frågorna i Ung röst utgår främst från den kritik som Sverige fått av FN:s barnrättskommitté i Genève men även från andra områden där Rädda Barnen vill undersöka hur barn upplever sin situation. Undersökningen utgår från ett barnrättsperspektiv och utgör ett kunskapsunderlag för de som på ett eller annat sätt arbetar med eller tar beslut som rör barn och unga.

Resultatet från Ung röst sänds även till FN:s barnrättskommitté och är ett viktigt underlag när de granskar hur Sverige lever upp till barnkonventionen.

Det här är tredje gången som barn och unga får svara på frågor i Ung röst, tidigare har undersökningen genomförts 2011 och 2014. Idén till Ung röst kom från Rädda Barnens medlemsrörelse i Stockholms län 2010. Ung röst genomförs även av Rädda Barnen i fler länder, då under namnet "Young Voices". ●

Sverige granskas av FN

Barnkonventionen beslutades av FN 1989. Sverige var ett av de första länderna att ratificera (lova att följa) konventionen 1990. Då lovade vi att ”till det yttersta av våra resurser” leva upp till de rättigheter som finns i konventionen. Sedan 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det ställer ytterligare krav på att göra verklighet av de rättigheter som barnkonventionen omfattar.

FN:s barnrättskommitté granskar hur länderna följer barnkonventionen. Sveriges regering ska rapportera till kommittén ungefär vart femte år. Kommittén lämnar sedan rekommendationer till regeringen om vad som kan förbättras i arbetet med barnkonventionen.

Sverige har fått återkommande rekommendationer om att bland annat göra mer för att:

- barn i större utsträckning ska bli lyssnade på i frågor som rör dem
- barn ska känna till sina rättigheter i större utsträckning
- barn ska få samma möjlighet till utbildning och stöd oavsett var i landet de bor ●

Hur kan Ung röst användas?

Målet med Ung röst är att bidra till att göra barnkonventionen verklig för alla barn. För att kunna göra det behöver vi få en bättre bild av hur barn och unga själva upplever sina liv och levnadsvillkor, samt hur deras rättigheter efterlevs.

Vår förhoppning är att Ung röst tas på allvar av beslutsfattare och andra som påverkar barns uppväxtvillkor och att barn och ungas röster ska leda till handling. Hur rättigheterna fungerar kan se olika ut för olika barn, vilket undersökningen visar. Vi vill därför uppmuntra till att föra fortsatta samtal med barn. På så sätt kan du få fördjupad förståelse av resultaten bland de barn och unga som just du möter.

Att göra handling av Ung röst är att göra verklighet av Barnkonventionen. Det är också att följa rekommendationerna från FN:s barnrättskommitté.

Till undersökningen hör totalt en nationell rapport, 19 rapporter på länsnivå samt 31 rapporter på kommunnivå. Samtliga rapporter finns på raddabarnen.se/ungrost2022 ●

Metod – så har vi genomfört Ung röst

Enkätfabriken har på uppdrag av Rädda Barnen genomfört enkätundersökningen Ung röst bland barn och unga i åldersgrupperna 12, 14 och 16 år i hela Sverige. Undersökningen genomfördes 26/10 2021 – 7/1 2022, vilket alltså är i slutskedet av covid-19-pandemin i Sverige och innan kriget bröt ut i Ukraina. Samtliga svar på enkätfrågorna redovisar barns upplevelser under 2021. Ung röst är en enkätundersökning som skickas ut till barn och unga för att vi på Rädda Barnen ska kunna lära oss mer om hur barn och unga upplever sina liv och livsvillkor. Här beskrivs i korthet den metod som använts för undersökningen. Mer information om metoden finns i en separat metodbilaga: raddabarnen.se/ungrost2022.

Enkätfrågor

Enkäten består av 32 slutna frågor och en öppen fråga. De frågeområden som ingår i Ung röst är framtagna av Rädda Barnen och har sin utgångspunkt i barnkonventionen. Rädda Barnen har valt att ställa frågor som rör skola och fritid, trygghet och hälsa, att

bli lyssnad på av vuxna, möjligheter att påverka, synen på framtiden och också vad de själva skulle vilja ändra på om de var politiker. Formuleringar av enkätfrågorna testades av Enkätfabriken på barn och unga i samma åldersgrupper.

Urval

I oktober 2021 drogs ett stratifierat slumpmässigt urval om totalt 27 892 personer ur SPAR (Statens Person- och adressregister). SPAR omfattar alla personer som är folkbokförda i Sverige, både svenska- och utländska medborgare samt personer som fått ett samordningsnummer och vars identitet är fastställd¹. Registret innehåller därmed inte papperslösa och ej heller personer med skyddade personuppgifter. Stratifieringen (uppdelningen av populationen) baserades på var Rädda Barnen har lokalföreningar. Syftet med stratifieringen var att möjliggöra för rapporter på nationell nivå, länsnivå och kommunal nivå för Rädda Barnens lokalföreningar. Urvalet baseras på totalt 89 utvalda geografiska områdena (kommun eller län) och de tre åldersgrupperna (12, 14, och 16 år). Dessa bildade totalt 267 stratum (grupper)

med ambitionen att få tillräckligt antal svar i såväl kommunrapporter som länsrapporter. Barn och unga i 263 kommuner har bidragit till Ung röst. Urvalet ligger även till grund för den nationella rapporten. Svarsfrekvensen blev dock inte tillräckligt hög för att möjliggöra lokala rapporter för alla de kommuner och regioner där det var planerat. På sida 15 redovisas de 31 kommuner som har en egen kommunrapport, liksom 19 län som har en länsrapport.

Insamling

Insamlingen har skett via pappersutskick med möjlighet att svara online. Påminnelser har skickades ut både med post och SMS. Till barn och unga som var 12 år och 14 år skickades enkäten till vårdnadshavare där vårdnadshavare sedan fick ge delge barnet enkäten vilket då också innebar vårdnadshavares samtycke. Till 16-åringarna skickades enkäten direkt. Enligt den sedvana som används inom branschen för undersökningar krävs vårdnadshavares tillstånd för att barn under 15 år ska delta. Barn över 15 år kan bestämma detta själva. Rädda Barnen har även gjort bedömningen att barn som är 16 år eller äldre bör kunna fatta beslut om att delta i en undersökning som Ung Röst själva. Detta är även, anser Rädda Barnen, en ålder där det rimligtvis enligt Föräldrabalken kan

anses ge barnet ökad möjlighet att bestämma över liknande frågor. Etikillstånd har inte sökts då detta inte avser vetenskaplig forskning. Insamlingen har skett i enlighet med GDPR.

Nationell rapport: Svarsfrekvens, bakgrundsvariabler och bortfallsanalys

Totalt svarade 7 939 barn och unga med en svarsfrekvens på 28,5 %. Bortfallsanalysen visar att barn oavsett åldersgrupp har svarat i lika stor utsträckning. Tjejer har svarat i något högre grad; totalt ser könsfördelningen bland de svarande ut som följer: 54 % tjejer, 44 % killar och 2 % som angett annat som svarsalternativ. I åldersgruppen 16 år är tjejer överrepresenterade i förhållande till killar. Sammantaget visar analysen vissa skevheter som har introducerats via urvalsmetoden. Barn har i enkäten kunnat välja att identifiera sig som tjej, kille eller annat, varav det senare är ett svarsalternativ som ofta används för könsöverskridande identitet. De som valt "annat" har vi genomgående i rapporten beskrivit som "de som identifierat sig som annat än tjej eller kille". I citaten beskrivs de som "ungdom". De som har identifierat sig som tjej eller kille har vi beskrivit som tjejer eller

killar. De här bakgrundsfaktorerna har valts utifrån tidigare kunskap om att det är viktiga faktorer för de skillnader vi kan se i barns levnadsvillkor. Förutom jämförelse av ålder och kön har vi därför, i syfte att möjliggöra en ökad kunskap om och analys av barns skilda levnadsvillkor, också tittat på ytterligare bakgrundsvariabler. Dessa är: bostadsområdets socioekonomiska förutsättningar, tätortsindelning, svensk/utländsk bakgrund och familjetyp. Vi har försökt att undersöka vilka, av de kända bakgrundsfaktorerna, skillnader som finns mellan vårt urval och den större populationen som vi försökt att uttala oss om för att få information om bortfall i undersökningen. Dessa presenteras under varje bakgrundsvariabel nedan.

Socioekonomiska förutsättningar

Vi har i rapporten analyserat svar utifrån barnets bostadsområdes socioekonomiska sammansättning genom att skapa tre områdeskategorier (se nedan). Demografiska statistikområden (DeSO) består av områden som vid framtagandet hade mellan 700 och 2 700 invånare². Områdena är mindre än kommunerna men följer indelningsmönstret. När vi har klassificerat områdena har vi utgått från andel hemmaboende barn 0–17 år i familjer med låg inkomststandard vilket är

ett absolut fattigdomsmått och innebär att inkomsterna inte räcker till de nödvändigaste levnadskostnaderna (ex. boende, el och barnomsorg)³. Måttet använder Rädda Barnen också i sina barnfattighedsrapporter.⁴ Informationen om inkomststandard för respektive område har hämtats från Segregationsbarometern⁵. Vi har skapat tre kategorier utifrån demografiska statistikområden (DeSO)² och informationen om andel familjer med låg inkomststandard från Segregationsbarometern och vi använder också här deras begrepp som de gör i sin områdeskategorisering.⁵ Hur gränsdragningarna gjorts beskrivs närmare i metodbilagan.

- 1) Områden med socioekonomiska utmaningar/stora socioekonomiska utmaningar = områden där 16,5 % eller fler av barnfamiljerna lever med låg inkomststandard
- 2) Socioekonomiskt blandade områden = områden där 4-16,5 % av barnfamiljerna lever med låg inkomststandard
- 3) Områden med goda ekonomiska förutsättningar/områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar = områden där 4 % eller färre av barnfamiljerna lever med låg inkomststandard

Barn som bor i områden med socioekonomiska utmaningar har i lägre grad svarat på enkäten och är något underrepresenterade. Här ser vi att 11 % av de som svarat i undersökningen bor i områden med socioekonomiska utmaningar vilket kan jämföras med 14 % nationellt. 51 % av de svarande bor i socioekonomiskt blandade områden jämfört med 46 % nationellt och 38 % bor av de svarande bor i områden med goda ekonomiska förutsättningar 40 % nationellt.

Tätortsindelning

För att kunna se skillnader mellan landsbygd, tätort och stad har vi utgått från SCB:s demografiska statistikområden (DeSo) som delar in Sverige i närmare 6000 områden. Vi har utgått från följande tre kategorier utifrån indelning av DeSo: 1) Landsbygd – områden utanför större befolkningskoncentration eller tätort 2) Tätort – områden med största delen i en befolkningskoncentration eller tätort – men inte i kommunens centralort 3) Centralort – områden i kommunens centralort. Vi kan se att barn som bor på landsbygden både i större utsträckning har fått enkäten skickad till sig samt besvarat enkäten. Exempelvis bor 75 % av Sveriges barn i Centralort men enbart 66 % av de svarande. Motsvarande siffror för landsbygden är 15 % respektive 20 %.

Utländsk bakgrund

För att jämföra barns levnadsvillkor i relation till utländsk bakgrund har barn svarat på om de och deras föräldrar är födda i Sverige eller i ett annat land. Vi har utgått från tre kategorier

- 1) inrikesfödd med minst en inrikesfödd förälder,
- 2) inrikesfödd med två utrikesfödda föräldrar,
- 3) utrikesfödd.

Utifrån SCB:s definition definieras personer som tillhör kategori ett som personer med svensk bakgrund. Personer som tillhör kategori två och tre definieras som personer med utländsk bakgrund. Dessa två begrepp förekommer genomgående i rapporten.

En fördjupad bortfallsanalys har gjorts där vi har försökt att undersöka vilka, av de kända bakgrundsfaktorerna, skillnader som finns mellan vårt urval och den större populationen som vi försökt att uttala oss om. Där ser vi att 18 % av de som deltar i undersökningen har utländsk bakgrund vilket kan jämföras med närmare 27 % av den totala populationen av barn som är 12, 14 och 16 år enligt SCB.⁶

Familjetyp

För att kunna jämföra barns familjetyp har vi skapat fyra kategorier utifrån följande frågor i enkäten: Hur bor du? 1) Med båda dina föräldrar 2) Halva tiden med en förälder och halva tiden med den andra 3) Mest eller bara hos en förälder 4) Hos släkting/ familjehem/ annat. Utifrån rapportens begränsade utrymme lyfts detta endast fram i vissa frågor. Vi ser att 74 % bor med båda sina föräldrar vilket kan jämföras med 65,5 % nationellt. Vi kan se att 1 % bor på annat ställe än med föräldrar jämfört med 0,8 % nationellt. Gällande ensamstående så finner vi att 14 % i vårt urval bor med föräldrar som är ensamstående vilket kan jämföras med 23,7 % nationellt⁷. Detta kan dock eventuellt förklaras av att vi hade andra svarsalternativ än SCB.

Analys

Resultaten har bearbetats med statistiska programvaror. Analysen har utgått från jämförelser av oviktade proportioner. Inga vidare analyser har gjorts. Analysen av fritextsvaren har gjorts via att först göra ordklasser av ord och sedan ordräkning.

Kommunala och regionala rapporter

På kommunal nivå och länsnivå har vi enbart valt att skapa rapporter för de kommuner där mer än 100 personer deltagit. I två länsrapporter har endast 99 personer deltagit, bedömningen har där gjorts att det inte leder till någon mätbar påverkan på resultatet och gränsdragningen för att skapa länsrapporter har därför gjorts vid 99 svarande. Anledningen att sätta gränsen vid minst 100 respektive 99 svar är då flera av de utfall vi mäter är så pass ovanliga att det blir för stor osäkerhet i att presentera väldigt små urval samt för att skydda barn och ungas integritet.

Totalt svarade 730 av 2724 barn på undersökningen i Västmanlands län vilket ger en svarsfrekvens om 27 %.

I Västmanland svarade totalt 365 tjejer, 299 killar och 16 med annan könsidentitet. Det var 50 respondenter som inte uppgav något kön.

Per ålder ser fördelningen av svar ut enligt följande: 247 är 12 år, 232 är 14 år och 251 av de som svarat är 16 år.

Ingen bortfallsanalys har gjorts för länsrapporter eller kommunrapporter.

Fokusgrupper

I Rädda Barnens verksamheter runt om i Sverige tar vi varje dag del av barns egna beskrivningar, reflektioner och tankar om sin vardag. I arbetet med Ung röst var det därför självklart för oss att utöver enkätstudien och statistiken även prata direkt med barn och unga i våra verksamheter. På så sätt fick vi kunskap direkt från dem som är experter på sin egen situation.

Vi genomförde två fokusgrupper på två olika orter med totalt 13 ungdomar, både tjejer och killar, i åldrarna 14–15 år från våra verksamheter. Fokusgrupperna behandlade samma teman som lyfts i rapporten. Vi frågade om skola och fritid, trygghet och hälsa, att bli lyssnad på av vuxna, möjligheter att påverka, synen på framtiden och också vad de själva skulle vilja ändra på om de var politiker. Många av citaten i rapporten kommer från dessa samtal.

Citaten är värdefulla eftersom de ger oss exempel på barn och ungas erfarenheter, åsikter och tankar som finns bakom siffrorna. De ska däremot inte ses som vad

alla barn och unga i undersökningen tycker och tänker. Men citaten ger oss insikter, viktig kunskap och en djupare förståelse för barn och ungas levnadsvillkor.

Inför fokusgruppsträffarna informerades samtliga deltagare om syftet, att svaren skulle anonymiseras och att de kunde delta på det sätt som var bekvämt för dem och att det fanns möjlighet att dra sig ur när som helst. Deras ordinarie ledare var också med på träffen.

Något som togs upp av de allra flesta ungdomar var vikten av att vuxna och beslutsfattare ska ta barn och unga på allvar: ”Visa att dom finns här för oss”, som en ungdom uttryckte sig om vad vuxna behöver göra för att barn ska må bra.

Läsanvisningar

För att göra materialet mer överskådligt har de mest relevanta jämförelserna och nedbrytningarna tagits fram, i syfte att belysa frågor där vi ser att mer behöver göras för att tillgodose barns rättigheter. Viktigt att uppmärksamma är att en del svarsalternativ uteslutits i diagrammen för att synliggöra det som sticker ut. Observera även att maskinella avrundningar kan förekomma i rapporten, det handlar då om enstaka procent. Längst bak i den nationella rapporten finns en bilaga som redovisar samtliga resultat utifrån ålder och kön. Citaten i rapporten kommer från fokusgrupperna samt från barn och ungas svar på den öppna frågan i enkäten om vad de tycker att politiker borde fokusera på under valåret. ●

Referenser

1. Statens personadressregister. 2022. *Om SPAR*. <https://www.statenspersonadressregister.se/master/start/om-spar> (Hämtad 2022-04-26).
2. SCB. 2022. *DeSO – Demografiska statistikområden*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/deso---demografiska-statistikomraden> (Hämtad 2022-05-16).
3. SCB. 2022. *Att mäta fattigdom*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Att-mata-fattigdom/> (Hämtad 2022-05-16)
4. Rädda Barnen. 2022. *Barnfattigdom i Sverige*. <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/arbetar-med-barn/barnfattigdom/> (Hämtad 2022-05-16).
5. Delmos. 2022. *Segregationsbarometern – Ett digitalt verktyg från Delmos*. <https://segregationsbarometern.delmos.se/> (2022-05-16).
6. SCB. 2022. *Antal personer med utländsk eller svensk bakgrund (grov indelning) efter region, ålder och kön*. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/sd/START_BE_BE0101_BE0101Q/UtISvBakGr ov/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=124935&timeType=from&timeValue=2020 (Hämtad 2022-05-16).
7. SCB. 2022. *Familjetyp för hemmaboende barn och unga 0-21 år efter kön, ålder, familjetyp, utländsk/svensk bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå*. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/sd/START_LE_LE0102_LE0102B/LE0102T17/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=124934&timeType=from&timeValue=2020 (Hämtad 2022-05-16).

Rapporter för län och kommuner

Barn i 263 kommuner från alla 21 län har svarat på frågor i Ung röst 2022. Nedan redovisas de län och kommuner som har egna rapporter.

LÄN

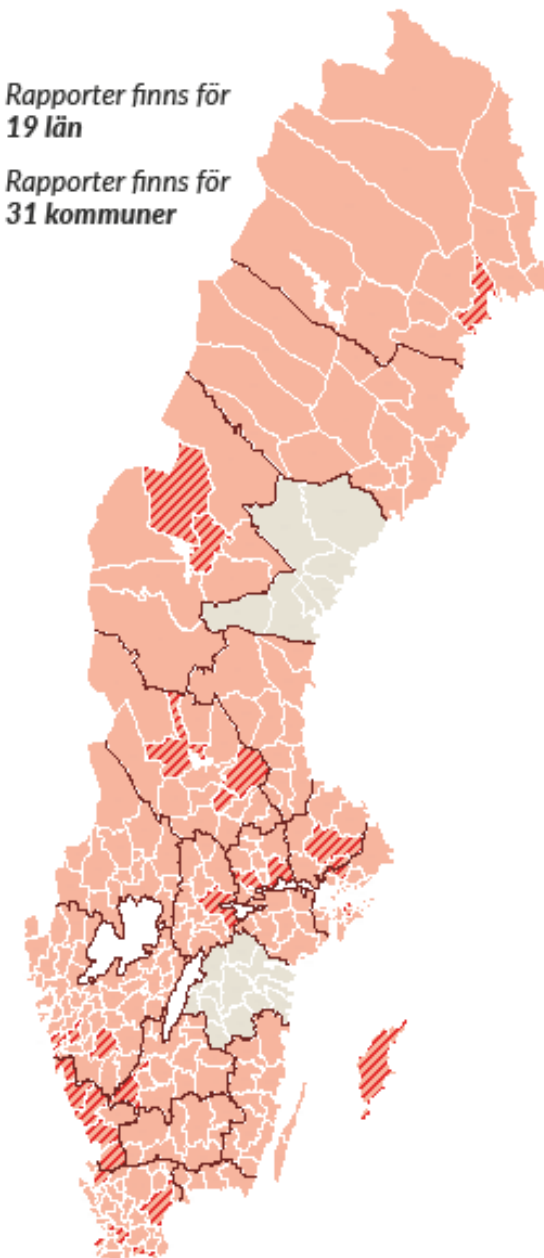
Blekinge
Dalarna
Gotland
Gävleborg
Halland
Jämtland
Jönköping
Kalmar
Kronoberg
Norrbotten
Skåne
Stockholm
Södermanland
Uppsala
Värmland
Västerbotten
Västmanland
Västra Götaland
Örebro

KOMMUNER

Borlänge
Borås
Falkenberg
Falun
Gislaved
Gotland
Göteborg
Halmstad
Huddinge
Knivsta
Kristianstad
Krokom
Kungsbacka
Köping
Laholm
Lerum
Luleå
Lund
Malmö
Mora
Sigtuna
Solna
Stockholm
Sundbyberg
Uppsala
Varberg
Västerås
Ystad
Ängelholm
Örebro
Östersund

Rapporter finns för
19 län

Rapporter finns för
31 kommuner

*"Jag vill gärna rösta och jag
brinner för att göra Sverige till ett
bättre land."*

- Tjej i fokusgrupp

RESULTAT

INFLYTANDE

OCH DELAKTIGHET

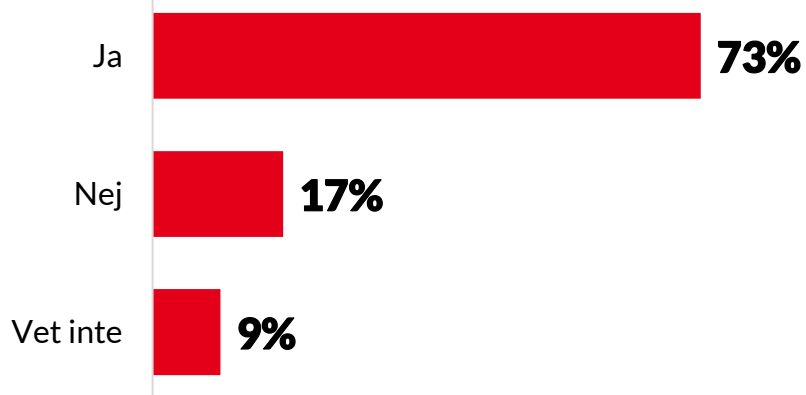

Inflytande och delaktighet

Här redovisas frågor om barns syn på inflytande och delaktighet. Frågorna handlar om kunskap om barnkonventionen, vilka möjligheter barn ser att de har att påverka samhället samt vad de skulle vilja vara med att påverka eller bestämma om samt om klimatfrågor. Vi har också frågat vad barn tycker att politiker bör fokusera på under valåret 2022.

1. Har du hört talas om barnkonventionen?

Antal svar: 726

Fråga 1.	Tjej	Kille
Ja	76 %	70 %
Nej	15 %	21 %
Vet inte	9 %	9 %
Antal svar	362	298

Artikel 12

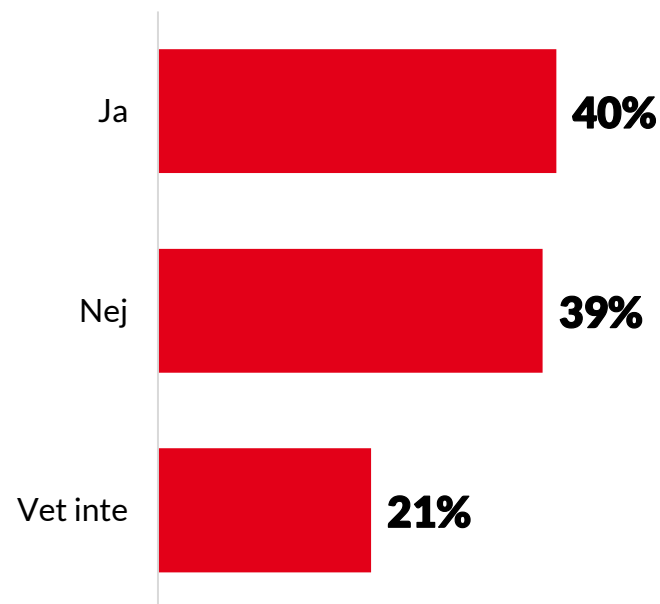
Enligt barnkonventionen har barn rätt till inflytande

Barn har rätt att uttrycka sina åsikter i allt som berör dem, från enskilda frågor till större beslut i exempelvis en kommun. För att kunna göra det behöver barn få information om det som berör dem.

Beslutsfattare ska ta hänsyn till barnets åsikter utifrån ålder och mognad. Barn är de riktiga experterna i hur barnkonventionen följs i praktiken. Därför är det så viktigt att lyssna på dem när vi vill veta hur rättigheterna fungerar i vardagen. ●

2. Har du på din skola under den här eller förra terminen arbetat med barnkonventionen/barns rättigheter?

Antal svar: 725

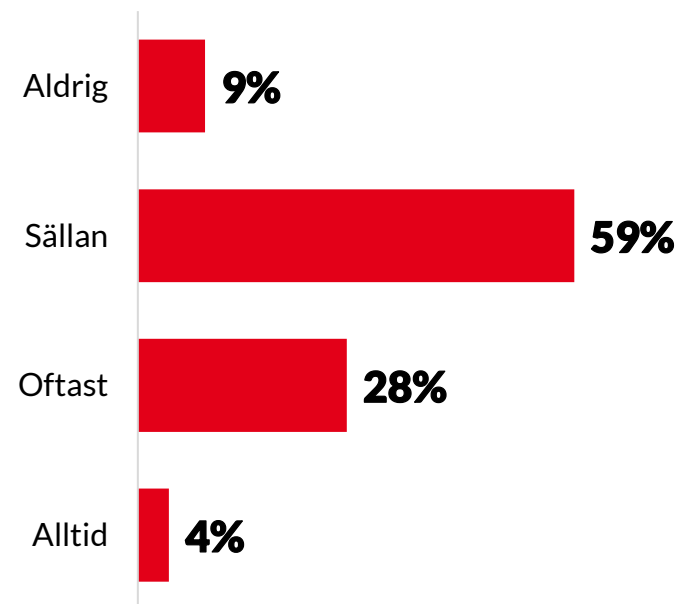

Fråga 2.

	Tjej	Kille
Ja	44 %	35 %
Nej	39 %	38 %
Vet inte	16 %	27 %
Antal svar	364	296

3. Tror du att politiker/de som bestämmer lyssnar på barns åsikter?

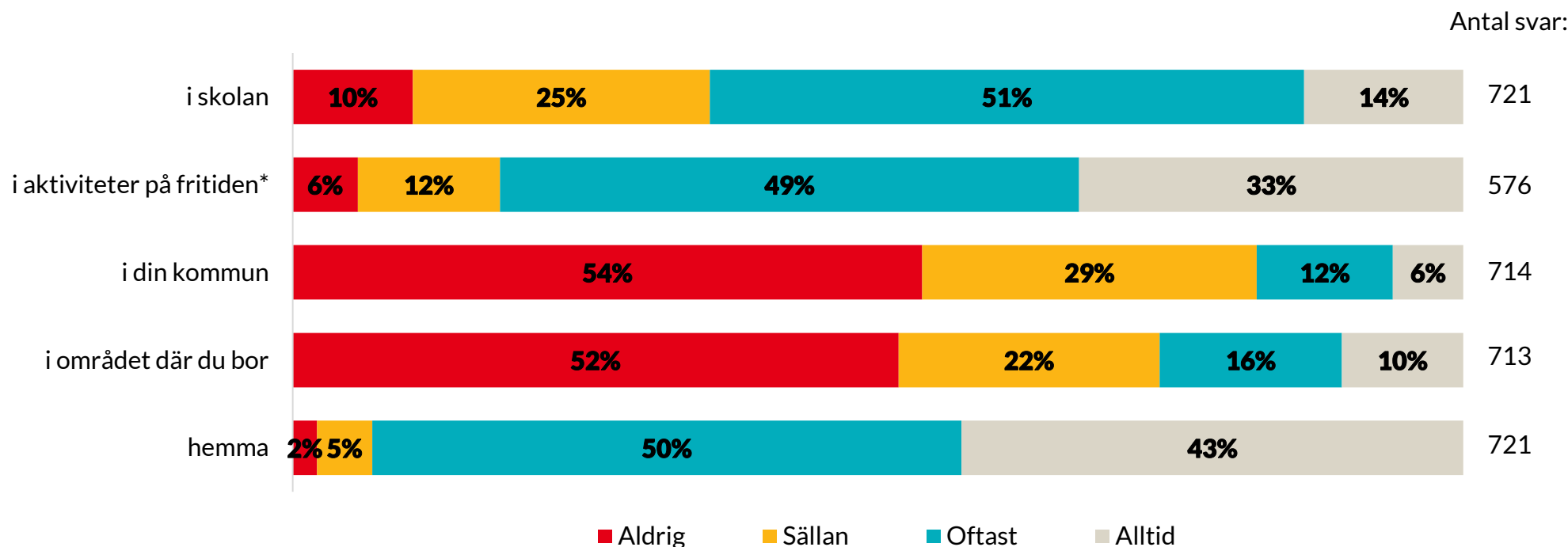
Antal svar: 719

Fråga 3.

	Tjej	Kille
Aldrig	8 %	9 %
Sällan	63 %	53 %
Oftast	26 %	32 %
Alltid	3 %	5 %
Antal svar	363	292

4. Har du det här året fått vara med och tycka till om/påverka i det som är viktigt för dig...?

*För denna fråga fanns även svarsalternativet "Inte aktuellt". Totalt svarade 20 % "Inte aktuellt". Andelen är exkluderad från diagrammet så endast de som svarat på frågan redovisas.

I skolan	Tjej	Kille
Aldrig	9 %	11 %
Sällan	24 %	27 %
Oftast	54 %	48 %
Alltid	13 %	15 %
Antal svar	363	294

I området där du bor	Tjej	Kille
Aldrig	53 %	51 %
Sällan	24 %	20 %
Oftast	15 %	17 %
Alltid	9 %	11 %
Antal svar	356	294

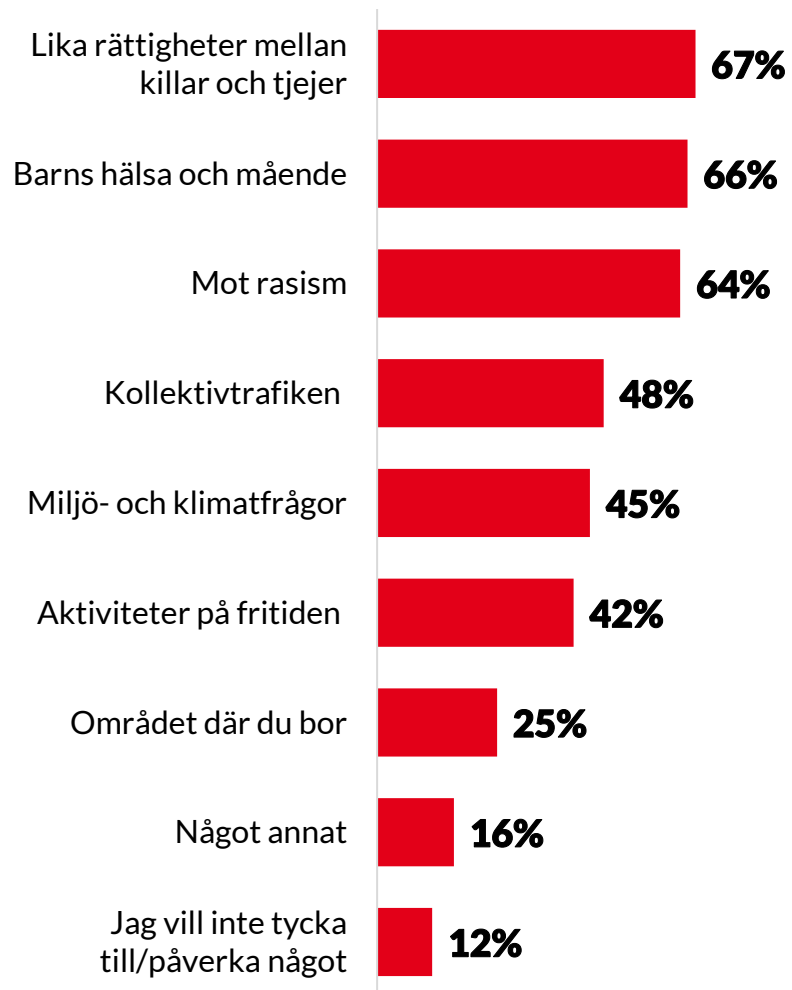
I aktiviteter på fritiden	Tjej	Kille
Aldrig	6 %	5 %
Sällan	13 %	10 %
Oftast	49 %	50 %
Alltid	32 %	34 %
Antal svar exkl Inte aktuellt	283	242
Inte aktuellt	21 %	17 %

Hemma	Tjej	Kille
Aldrig	2 %	2 %
Sällan	4 %	5 %
Oftast	48 %	54 %
Alltid	46 %	39 %
Antal svar	361	296

I din kommun	Tjej	Kille
Aldrig	58 %	52 %
Sällan	29 %	28 %
Oftast	9 %	13 %
Alltid	4 %	7 %
Antal svar	356	293

5. Vilka saker skulle du vilja vara med och tycka till om/påverka?

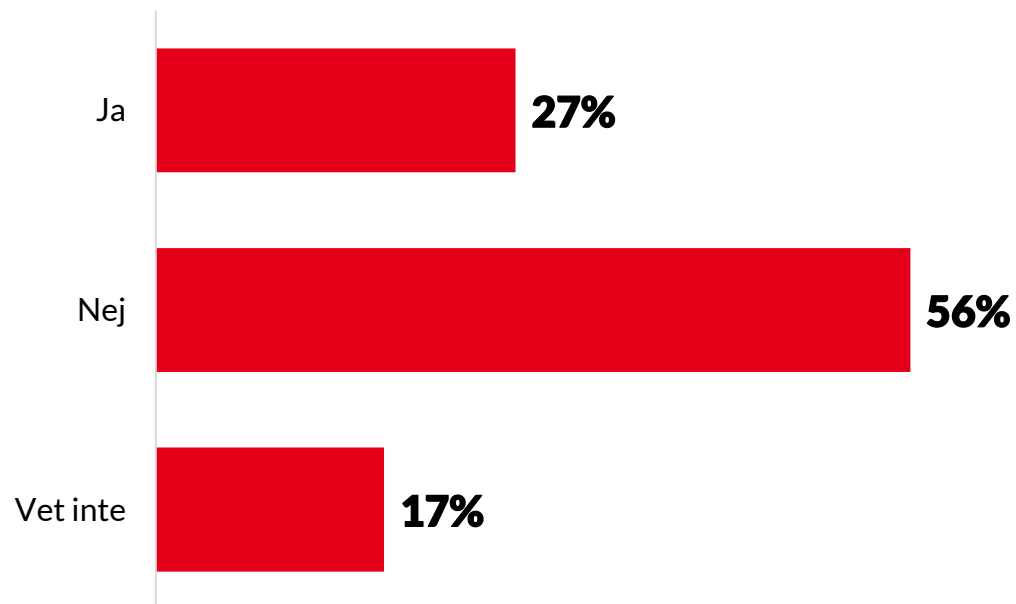
Antal svar: 722

Fråga 5.	Tjej	Kille
Aktiviteter på fritiden	43 %	43 %
Området där du bor	22 %	28 %
Kollektivtrafiken	55 %	40 %
Mot rasism	72 %	55 %
Lika rättigheter mellan killar och tjejer	77 %	57 %
Miljö- och klimatfrågor	52 %	37 %
Barns hälsa och mående	76 %	56 %
Något annat	15 %	18 %
Jag vill inte tycka till/påverka något	7 %	15 %
Antal svar	364	296

6. Tycker du att barn borde få rösta från 16 års ålder?

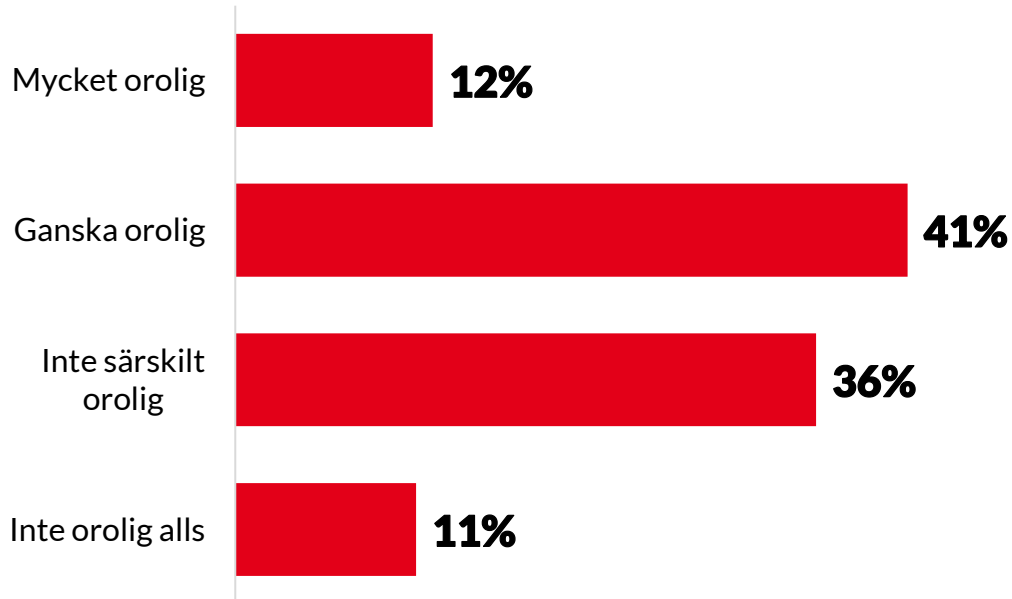
Antal svar: 724

Fråga 6.	Tjej	Kille
Ja	27 %	25 %
Nej	54 %	59 %
Vet inte	18 %	15 %
Antal svar	364	296

7. Hur orolig är du över miljö- och klimatförändringarna i världen idag?

Antal svar: 677

"Jag har realised hur mycket den äldre generationen har ställt till det för oss. Hur mycket som kommer påverka oss, hur mycket vi kommer behöva göra och alla val på grund av det dom har gjort. Dom flyttar fram allting så vi kommer behöva deala med det här."

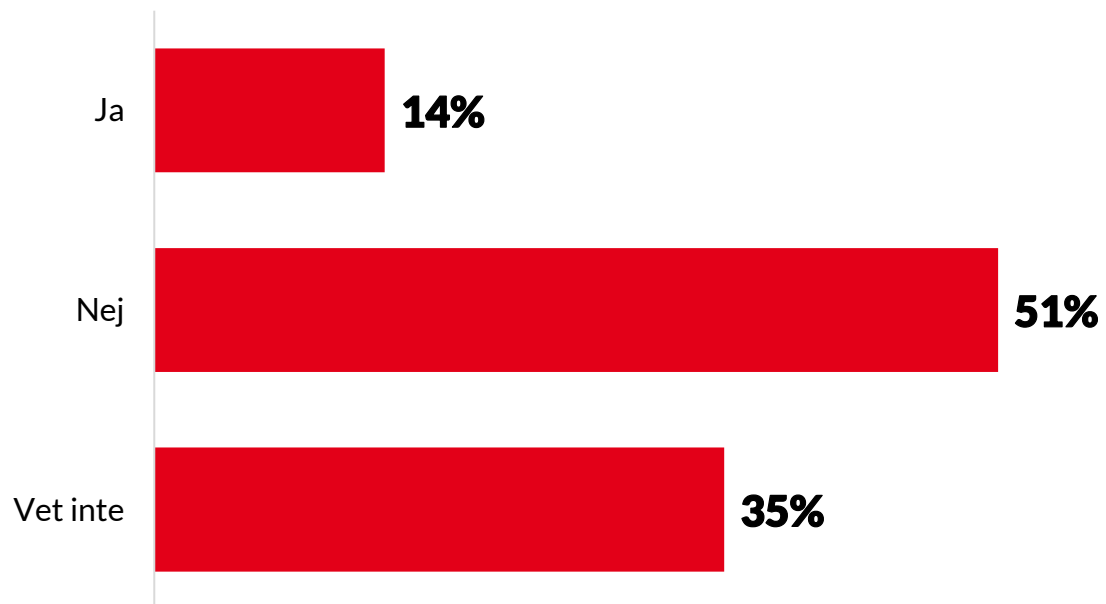
- Tjej i fokusgrupp

Fråga 7.

	Tjej	Kille
Mycket orolig	12 %	11 %
Ganska orolig	45 %	37 %
Inte särskilt orolig	37 %	36 %
Inte alls orolig	7 %	16 %
Antal svar	362	295

8. Tycker du att politiker/de som bestämmer i Sverige gör tillräckligt för miljön och klimatet?

Antal svar: 678

Fråga 8.	Tjej	Kille
Ja	9 %	21 %
Nej	53 %	47 %
Vet inte	38 %	32 %
Antal svar	363	295

Barn och ungas röster till politiker

I politiken tenderar barns röster att inte höras alls. Därför har vi, i en öppen fråga i Ung röst, frågat vad barn tycker att politiker borde fokusera på under valåret. Citaten i det här avsnittet kommer från ett urval av de nära 6 000 barn och unga som valt att svara på den frågan.

Den övergripande bild som ges här bygger på de ord som nationellt förekommer flest antal gånger i enkätsvaren. Genom att räkna ord ser vi tydligt att vissa frågor återkommer oavsett ålder, kön och bostadsort.

De frågor som överlägset flest barn vill att politiker ska fokusera på är miljö, klimat och skolan. Cirka 2 700 barn nämner miljö och/eller klimat i sina svar. Drygt 1 000 barn nämner skola, skolor eller skolmat.

Citaten som presenteras i denna rapport ska dock inte ses som representativa för vad barn och unga tycker utan som exempel. Barn och unga har precis som vuxna olika åsikter. En djupare analys av svaren återstår att göra, men ryms inte inom ramen för denna rapport. ●

*"Öka straffen för brott – särskilt gängkriminalitet och våld mot kvinnor."
-Tjej, 16 år*

*"Frågor om miljön och hur unga kommer drabbas av all den förstörelse ni vuxna har gjort."
- Tjej, 14 år*

*"Förändra konceptet skola så det passar alla. Många blir hemmasittare idag pga att de inte klarar att vistas i skolmiljön med alla krav mm. När en vuxen drabbas liknande, kallas det utbränd."
- Ungdom, 16 år*

*"Migrationspolitiken måste vara mycket snällare mot invandrare."
- Kille, 16 år*

*"Klimatfrågor är det som jag och flera andra tycker är viktigast nu."
- Kille, 16 år*

"Ungdomarnas psykiska ohälsa. Det är ett väldigt viktigt ämne som inte tas upp. Ungdomar som lider av psykisk ohälsa ska ha lättare tillgång till hjälp än vad det är nu. Oftast behöver man vänta i kö för att få hjälp, kön kan vara upp till 1 år! Vilket absolut inte är okej!"
- **Ungdom, 12 år**

"Fokusera mer på sådana saker som rasism, homofobi och prata mer om ångest och depression bland barn och ungdomar och förklara att det är jobbigt i perioder men det finns hjälp."
- **Tjej, 12 år**

"Jag tycker att de borde hjälpa invandrarna mer med sin vistelse och sina jobb."
- **Kille, 14 år**

"Ingen förstår hur höga krav vi ungdomar har nu i skolan. Alla säger bara att vi är lata. Men prova lev vårt liv i en vecka. Då kanske du förstår hur höga krav och hög press och ansvar vi har på oss."
- **Tjej, 14 år**

"Sänka bensinpriset så mamma kan tanka bilen så hon kan hämta oss samt skjutsa."
- **Tjej, 14 år**

"Höj barnbidraget eftersom flera familjer har det tufft och det är sällan man klarar sig på 1250kr i dagens samhälle."

- **Tjej, 16 år**

"Lyssna på barns problem."

- **Tjej, 14 år**

"Jag tycker politikerna borde fokusera mer på rättigheter mellan kvinnor och män och att stoppa rasismen som pågår i skolan och i samhället."

- **Tjej, 12 år**

"Hårdare straff mot kriminella."

- **Kille, 12 år**

"Den stora homofobin som finns i samhället just nu, har upplevt jättemycket homofobi i de senaste tiderna."

- **Ungdom, 14 år**

"Invandringsfrågan... Hur dom ska kunna förbättra det svenska samhället genom att satsa på dom utsatta områdena och inte bara 'sopa problemen under mattan'. Att faktiskt våga ta tag i problemen och göra något åt saken."

- **Kille, 16 år**

"Fler bussar ute i byarna utanför stan."

- **Tjej, 14 år**

*”Det är ingen idé att jag skriver
något för det kommer inte att
visas för någon politiker.”
- Kille, 12 år*

RESULTAT

SKOLA OCH FRITID

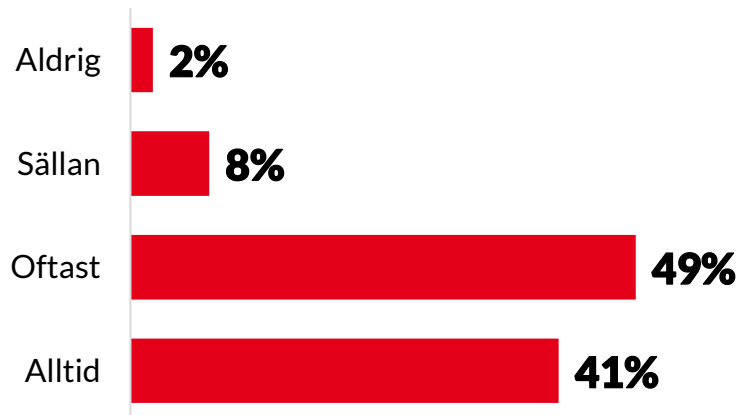

Skola och fritid

Här redovisas frågor om barns upplevelser av stöd och utsatthet i skolan och på fritiden. Bland annat handlar frågorna om vilken hjälp barn får i skolan, om otrygghet och om möjligheter och hinder att delta i fritidsaktiviteter.

9. Får du den hjälp du behöver i skolan för att klara dina uppgifter?

Antal svar: 698

Fråga 9.	Tjej	Kille
Aldrig	2 %	1 %
Sällan	9 %	6 %
Oftast	51 %	48 %
Alltid	38 %	45 %
Antal svar	363	299

Artikel 28, 29 & 31

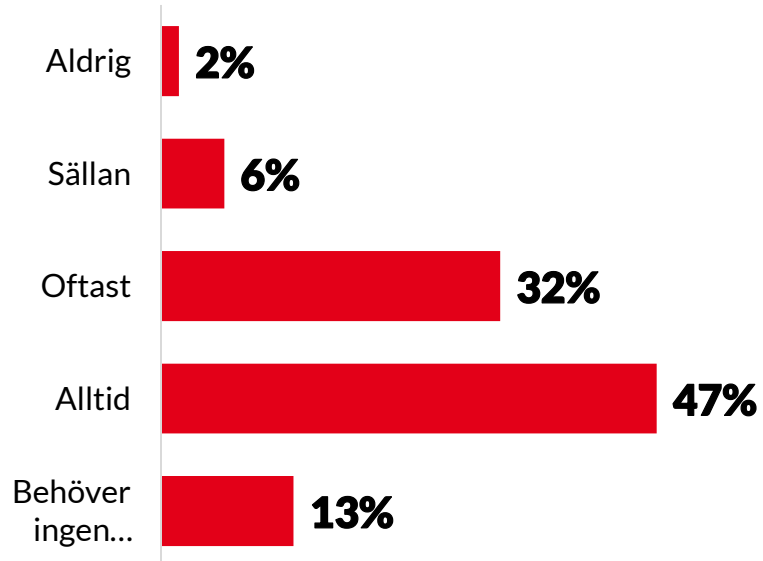
Enligt barnkonventionen har barn rätt till utbildning och fritid

Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till en likvärdig, obligatorisk och gratis grundutbildning. Den ska utveckla barnets fulla förmåga och respekt för mänskliga rättigheter.

Barn har också rätt till en meningsfull fritid som exempelvis vila, lek samt kulturella och konstnärliga aktiviteter. FN:s barnrättskommitté har lyft hur viktigt det är att barnet själv får styra över sin fritid och ha möjlighet att utveckla sina färdigheter genom eget upptäckande. ●

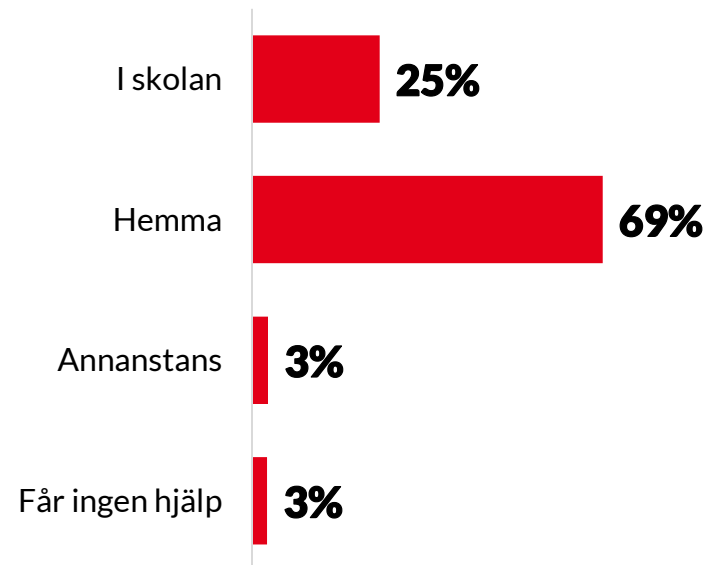
10. Får du den hjälp du behöver med dina läxor?

Antal svar: 696

11. Om du får hjälp med läxorna, var brukar du oftast få hjälp med dem?

Antal svar: 571

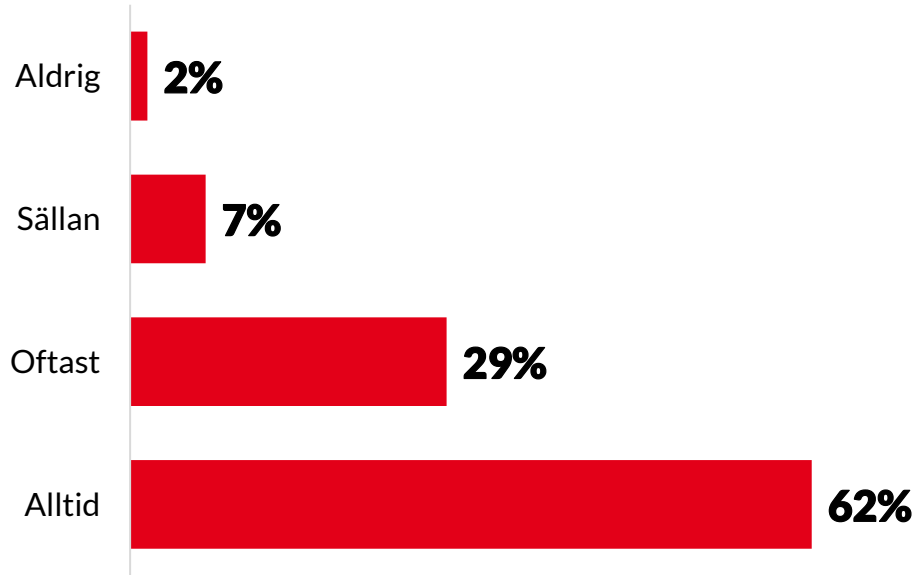

Fråga 10.	Tjej	Kille
Aldrig	2 %	1 %
Sällan	7 %	4 %
Oftast	37 %	28 %
Alltid	45 %	52 %
Behöver ingen hjälp	9 %	15 %
Antal svar	363	297

Fråga 11.	Tjej	Kille
I skolan	26 %	24 %
Hemma	68 %	71 %
Annanstans	4 %	2 %
Får ingen hjälp	3 %	3 %
Antal svar	305	241

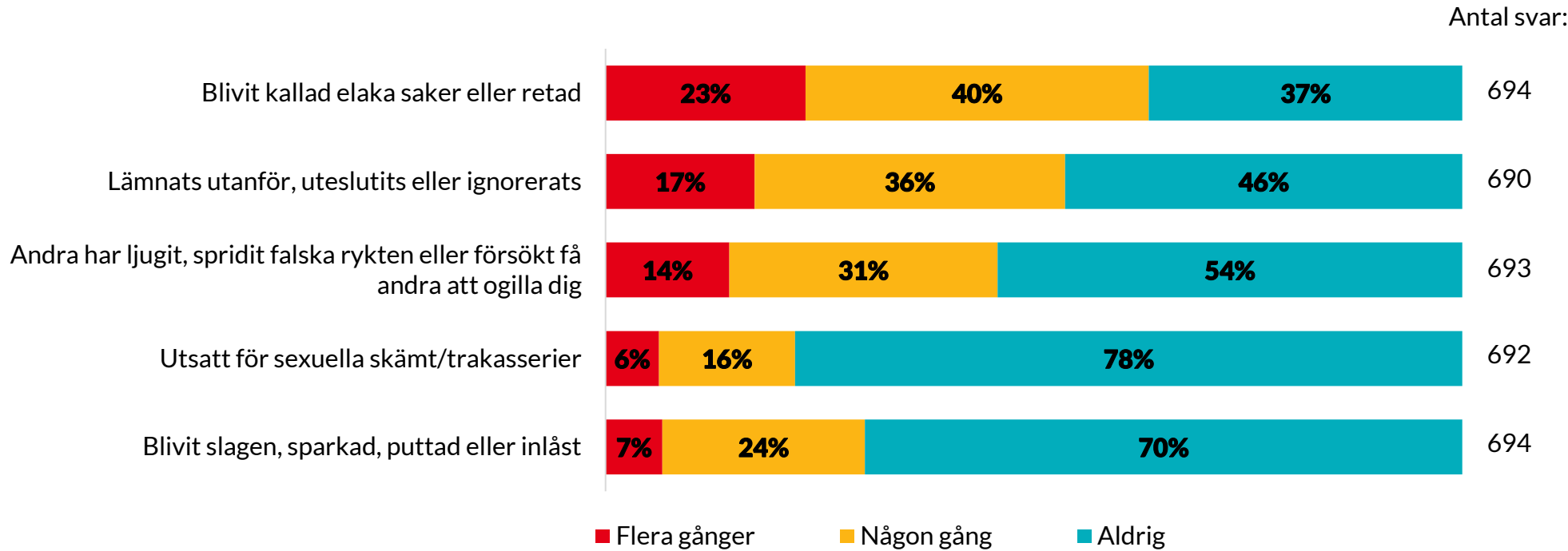
12. Har du någon lugn och avskild plats hemma att göra dina läxor på?

Antal svar: 693

Fråga 12.	Tjej	Kille
Aldrig	2 %	1 %
Sällan	8 %	5 %
Oftast	30 %	28 %
Alltid	60 %	66 %
Antal svar	363	294

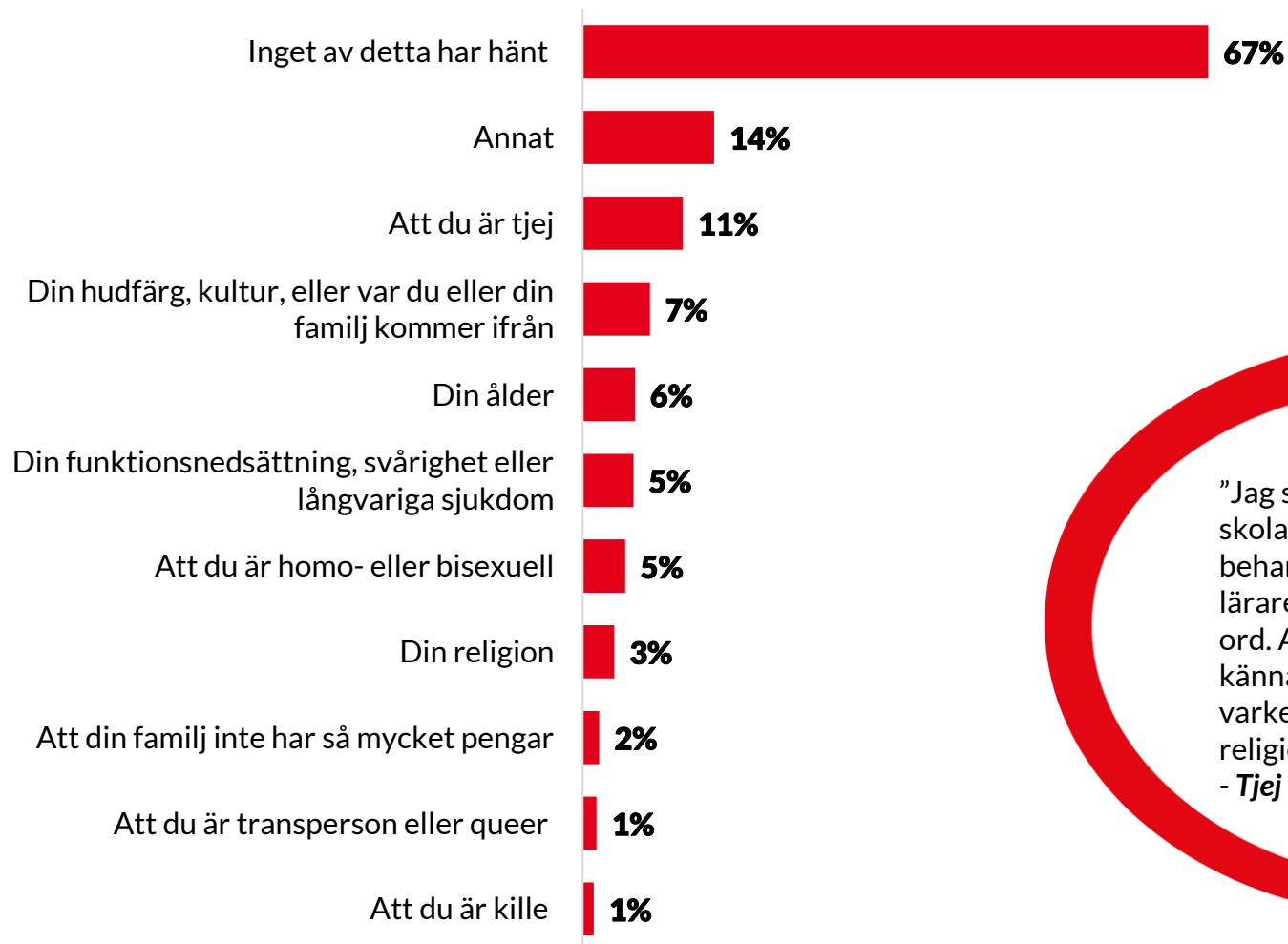
13. Har något av detta hänt dig i skolan?

Blivit kallad elaka saker eller retad	Tjej	Kille
Flera gånger	23 %	23 %
Någon gång	38 %	42 %
Aldrig	38 %	35 %
Antal svar	363	295
Lämnats utanför, uteslutits eller ignorerats	Tjej	Kille
Flera gånger	21 %	11 %
Någon gång	41 %	32 %
Aldrig	38 %	56 %
Antal svar	357	297
Andra har ljugit, spridit falska rykten eller försökt få andra att ogilla dig	Tjej	Kille
Flera gånger	18 %	10 %
Någon gång	32 %	28 %
Aldrig	49 %	62 %
Antal svar	362	295
Utsatt för sexuella skämt/trakasserier	Tjej	Kille
Flera gånger	7 %	4 %
Någon gång	21 %	10 %
Aldrig	72 %	86 %
Antal svar	360	296
Blivit slagen, sparkad, puttad eller inlåst	Tjej	Kille
Flera gånger	7 %	6 %
Någon gång	16 %	33 %
Aldrig	77 %	61 %
Antal svar	361	297

14. Har du det här året varit med om att någon i **skolan** sagt, skämtat eller retats på ett dumt sätt eller behandlat dig illa som har att göra med...

Antal svar: 682

"Jag skulle vilja ändra reglerna på skolan så att alla barn blir behandlade på samma sätt. Att lärare inte ska använda rasistiska ord. Att barn inte ska behöva känna sig orättvist behandlade varken på grund av hudfärg, religion eller utseende."

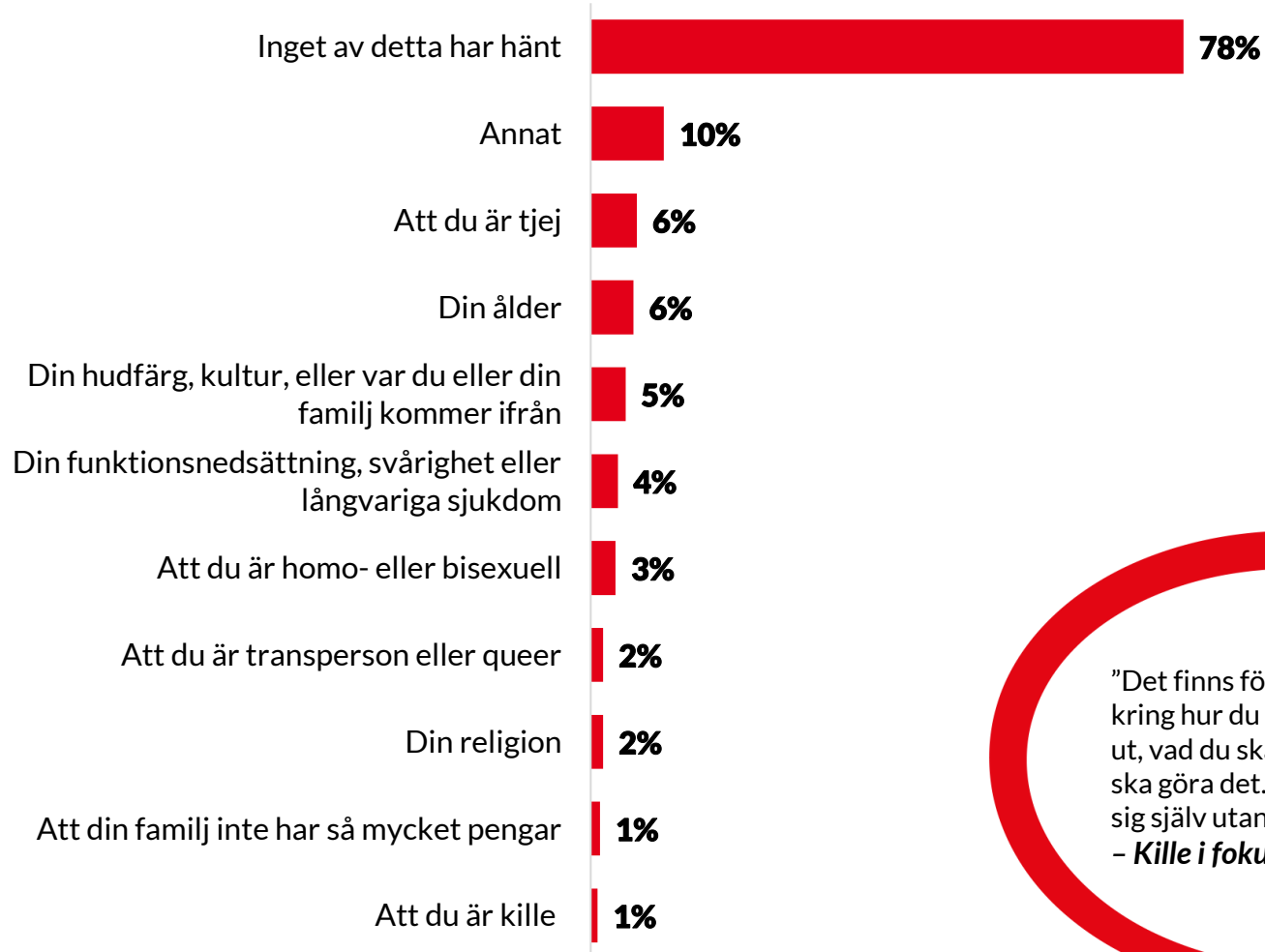
- Tjej i fokusgrupp

14. Har du det här året varit med om att någon i **skolan** sagt, skämtat eller retats på ett dumt sätt eller behandlat dig illa som har att göra med...

	Tjej	Kille
Din hudfärg, kultur, eller var du eller din familj kommer ifrån	7 %	6 %
Din religion	4 %	3 %
Din ålder	6 %	4 %
Din funktionsnedsättning, svårighet eller långvariga sjukdom	6 %	4 %
Att du är homo- eller bisexuell	5 %	2 %
Att du är transperson eller queer	1 %	1 %
Att du är tjej	19 %	1 %
Att du är kille	1 %	1 %
Att din familj inte har så mycket pengar	2 %	2 %
Annat	14 %	14 %
Inget av detta har hänt	63 %	73 %
Antal svar	356	291

15. Har du det här året varit med om att någon på **fritiden** sagt, skämtat eller retats på ett dumt sätt eller behandlat dig illa som har att göra med...

Antal svar: 673

"Barn blir utsatta för mycket rasism. Vilket land man kommer ifrån, hudfärg, religion, och det känns som att det påverkar en tvärmycket."

- **Tjej i fokusgrupp**

"Det finns för många normer kring hur du ska vara, hur du ser ut, vad du ska göra och hur du ska göra det. Man kan inte vara sig själv utan att vara kritiserad."

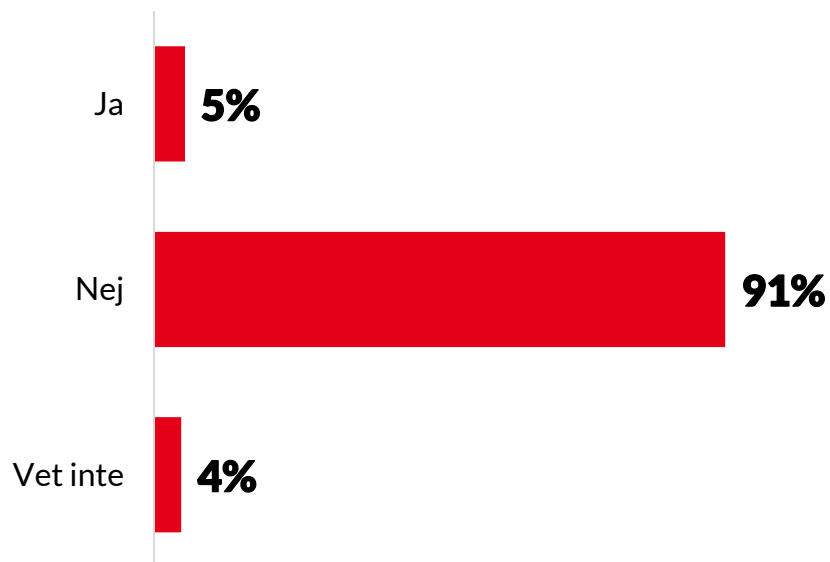
- **Kille i fokusgrupp**

15. Har du det här året varit med om att någon på **fritiden sagt, skämtat eller retats på ett dumt sätt eller behandlat dig illa som har att göra med...**

	Tjej	Kille
Din hudfärg, kultur, eller var du eller din familj kommer ifrån	5 %	3 %
Din religion	2 %	0 %
Din ålder	7 %	4 %
Din funktionsnedsättning, svårighet eller långvariga sjukdom	4 %	3 %
Att du är homo- eller bisexuell	3 %	1 %
Att du är transperson eller queer	1 %	0 %
Att du är tjej	11 %	0 %
Att du är kille	0 %	2 %
Att din familj inte har så mycket pengar	1 %	1 %
Annat	10 %	9 %
Inget av detta har hänt	76 %	84 %
Antal svar	350	290

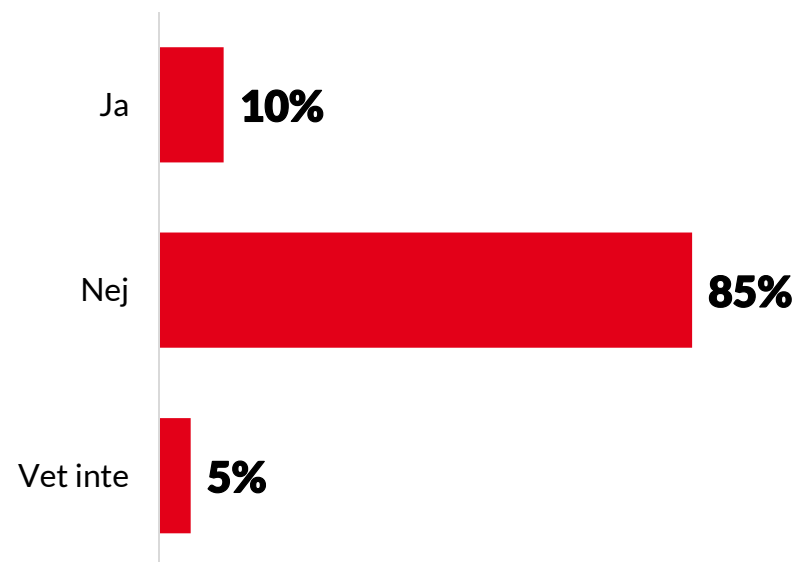
16. Har det under det här året hänt att du inte har kunnat delta i någon fritidsaktivitet för att din familj inte haft råd med till exempel träningskläder, medlemsavgifter, utrustning eller något annat som behövs?

Antal svar: 692

17. Har det under det här året hänt att du inte kunnat delta i någon aktivitet på din fritid för att du inte kunnat ta dig till aktiviteten?

Antal svar: 692

Fråga 16.	Tjej	Kille
Ja	5 %	4 %
Nej	92 %	91 %
Vet inte	3 %	5 %
Antal svar	361	297

Fråga 17.	Tjej	Kille
Ja	11 %	9 %
Nej	84 %	87 %
Vet inte	6 %	4 %
Antal svar	360	296

RESULTAT

TRYGGHET OCH HÄLSA

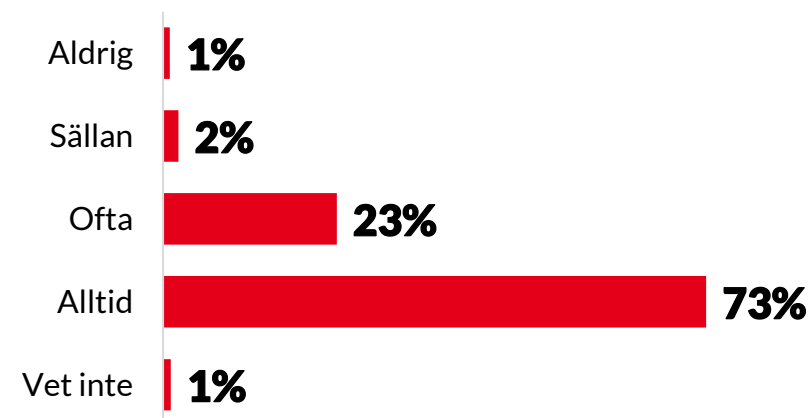

Trygghet och hälsa

Här redovisas frågor om barns upplevelser av trygghet och hälsa. Frågorna handlar bland annat om vad barn oroar sig för, om upplevelser av trygghet i bostadsområdet, om utsatthet i sociala medier och om barn vet vart de kan vända sig om de mår dåligt.

18. Känner du dig trygg i området där du bor, på dagarna?

Antal svar: 679

Fråga 18.	Tjej	Kille
Aldrig	1 %	1 %
Sällan	3 %	1 %
Ofta	29 %	15 %
Alltid	67 %	81 %
Vet inte	1 %	1 %
Antal svar	359	297

Artikel 19, 24

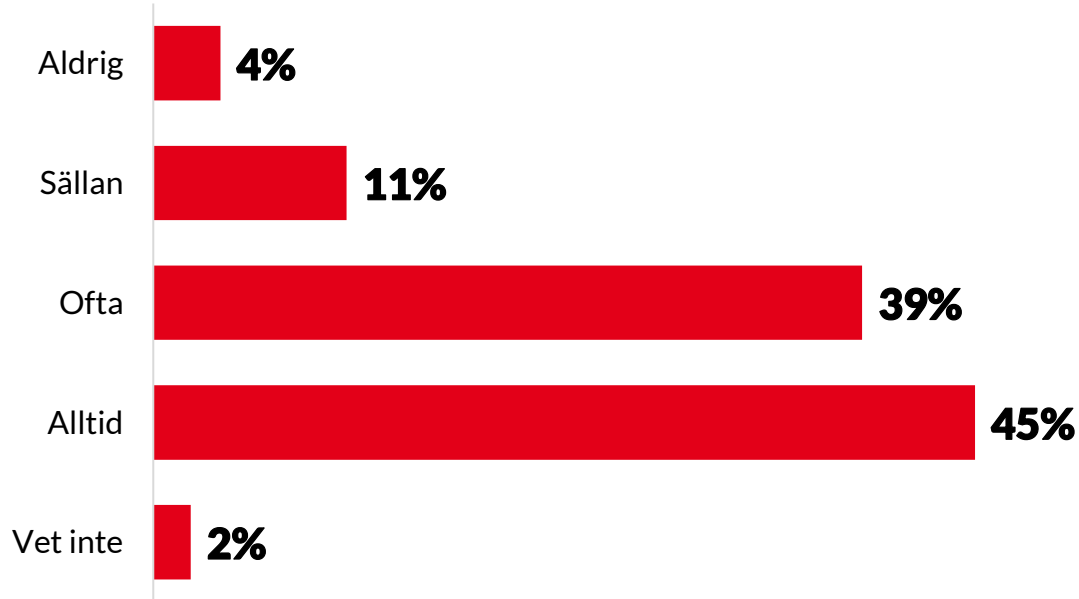
Enligt barnkonventionen har barn rätt till trygghet och hälsa

Alla barn har rätt till en trygg barndom, att skyddas från våld, övergrepp, försummelse och olika former av utnyttjanden.

Alla barn har också rätt till bästa möjliga hälsa. Med hälsa menas såväl fysisk som psykisk hälsa. Alla barn ska ha tillgång till den hälso- och sjukvård som de behöver. Föräldrar ska ges stöd för att se till så att inget barn blir utsatt för våld eller övergrepp, och så att barn verkligen får tillgång till bästa möjliga hälsa. ●

19. Känner du dig trygg i området där du bor, på kvällarna?

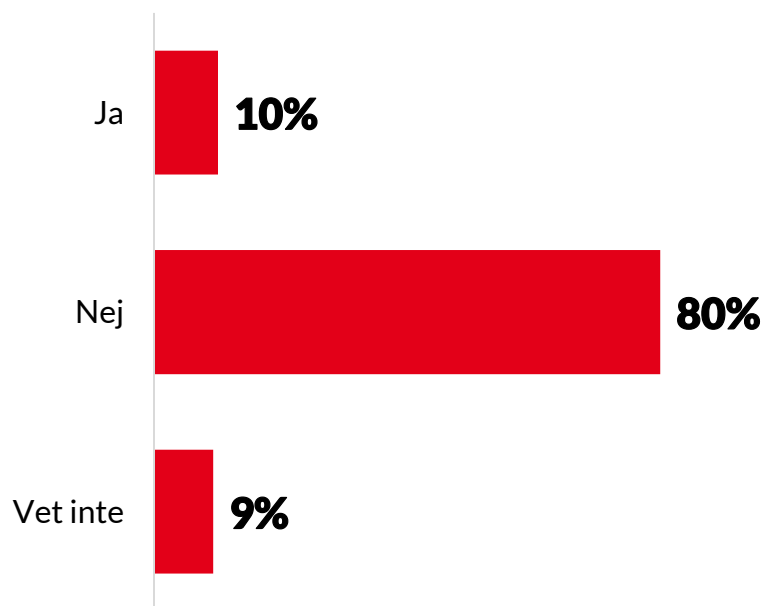
Antal svar: 681

Fråga 19.	Tjej	Kille
Aldrig	5 %	2 %
Sällan	14 %	6 %
Ofta	44 %	31 %
Alltid	35 %	58 %
Vet inte	2 %	2 %
Antal svar	361	298

20. Har du det här året varit orolig för att du, din familj eller någon du känner ska bli utsatta för våld i området där du bor?

Antal svar: 680

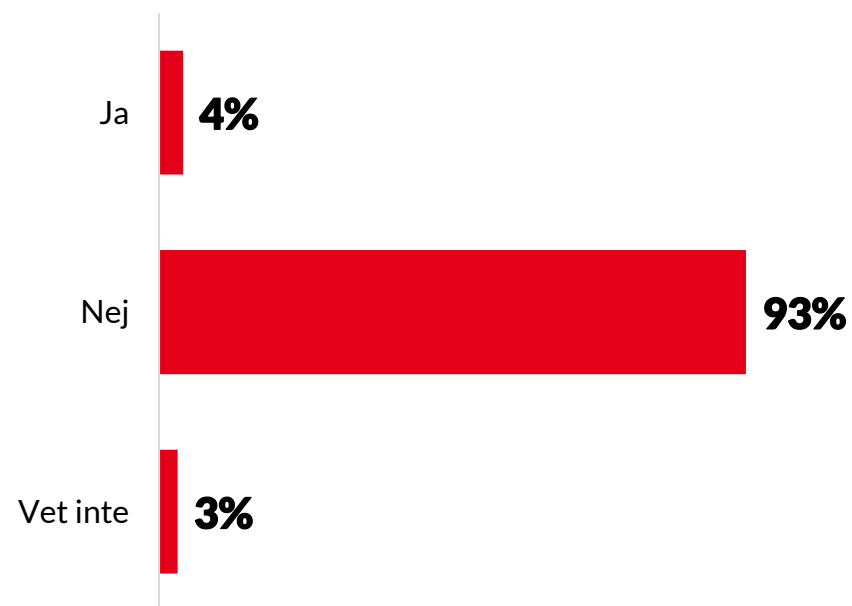

Fråga 20.

	Tjej	Kille
Ja	10 %	9 %
Nej	80 %	82 %
Vet inte	10 %	9 %
Antal svar	362	296

21. Har du det här året varit orolig för att du eller din familj inte ska ha någonstans att bo eller tvingas flytta?

Antal svar: 683

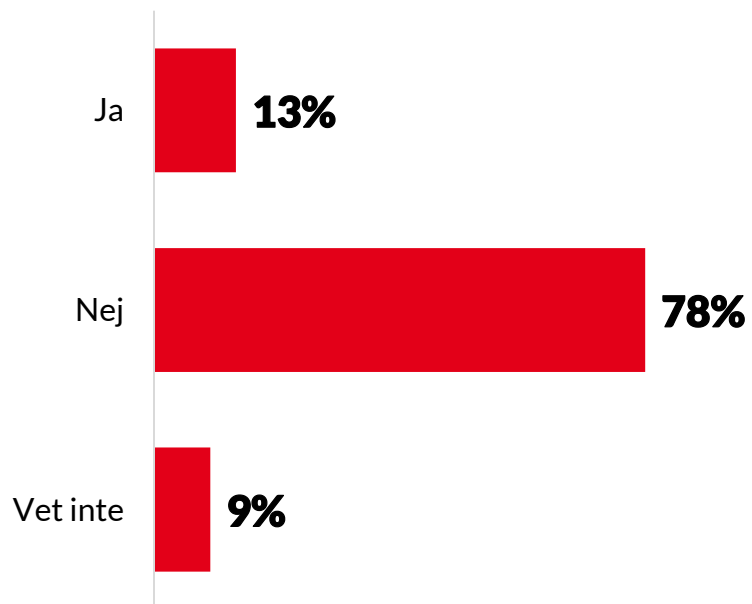

Fråga 21.

	Tjej	Kille
Ja	4 %	4 %
Nej	93 %	94 %
Vet inte	3 %	2 %
Antal svar	364	297

22. Har du det här året varit orolig för att din familjs pengar inte ska räcka till det ni behöver?

Antal svar: 683

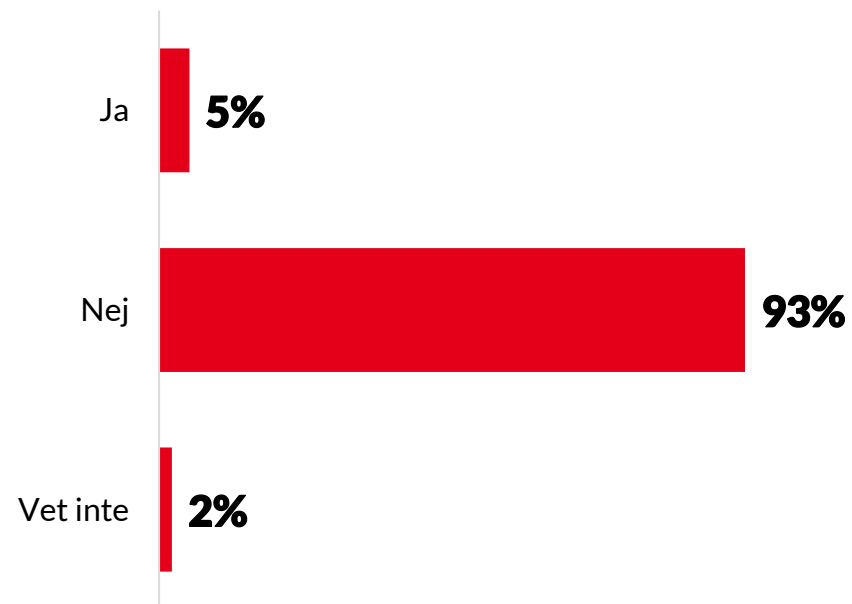

Fråga 22.

	Tjej	Kille
Ja	14 %	11 %
Nej	74 %	84 %
Vet inte	12 %	5 %
Antal svar	363	298

23. Har du det här året varit orolig för att du, din familj eller någon du känner ska bli utvisade (inte få stanna kvar i Sverige)?

Antal svar: 683

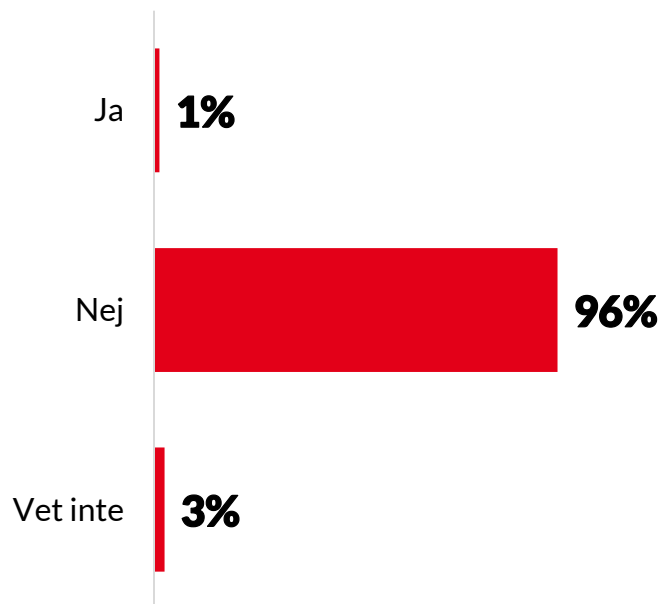

Fråga 23.

	Tjej	Kille
Ja	6 %	3 %
Nej	93 %	95 %
Vet inte	2 %	2 %
Antal svar	363	298

24. Har du det här året varit orolig för att du inte ska få bestämma själv vem du ska vara tillsammans med eller gifta dig med i framtiden?

Antal svar: 680

Fråga 24.

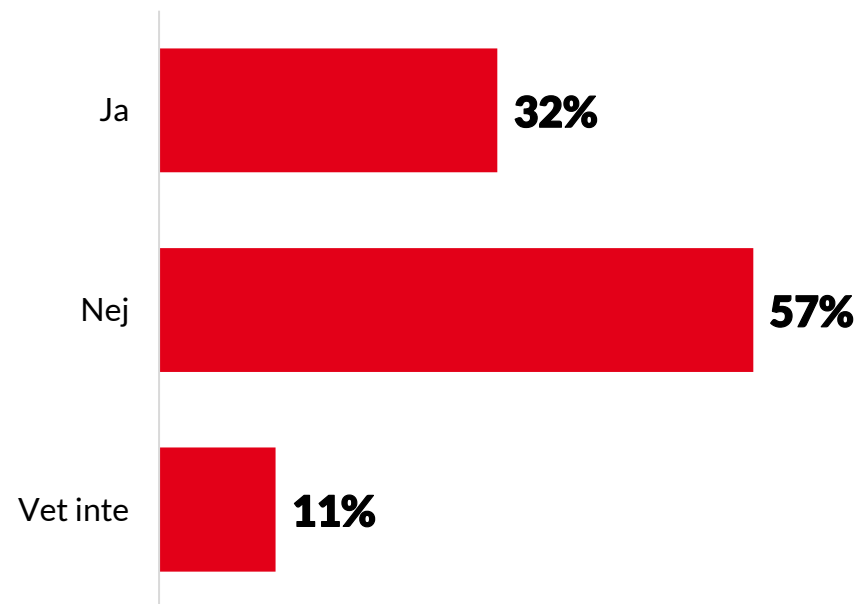
Tjej

Kille

	Tjej	Kille
Ja	2 %	1 %
Nej	96 %	97 %
Vet inte	2 %	2 %
Antal svar	364	295

25. Har du det här året varit ledsen eller nedstämd under minst två veckor eller längre?

Antal svar: 676

Fråga 25.

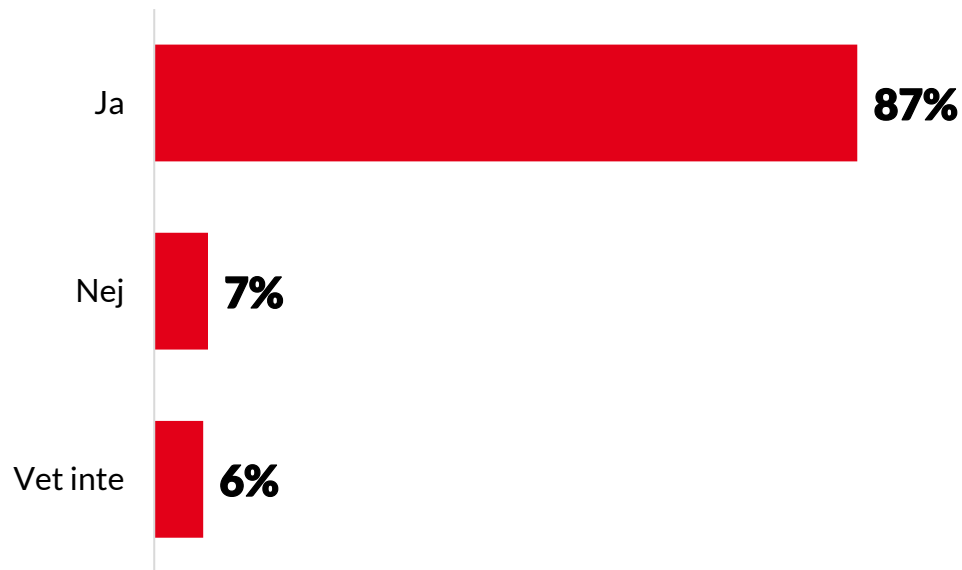
Tjej

Kille

	Tjej	Kille
Ja	41 %	20 %
Nej	47 %	71 %
Vet inte	13 %	9 %
Antal svar	359	296

26. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle må dåligt, bli illa behandlad eller behöva någon vuxen att prata med?

Antal svar: 675

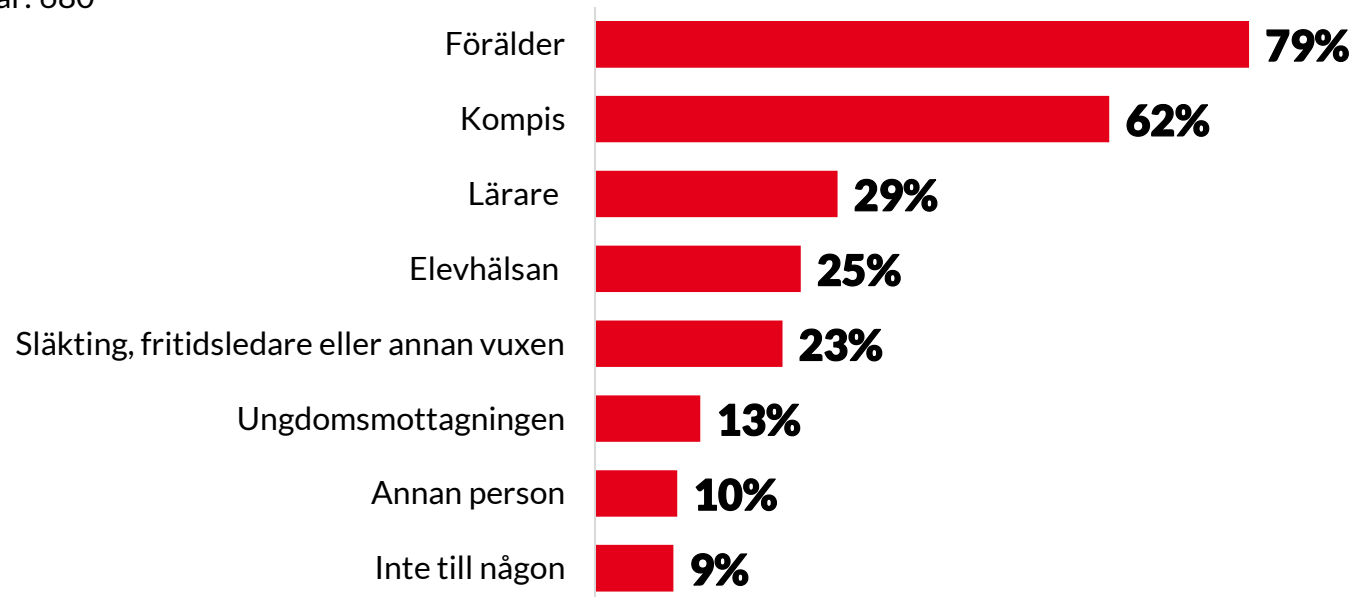
”Om man frågar om hjälp så kanske man får hjälp men inte på det sättet som man kanske ville. Till exempel, jag behöver prata om något viktigt och de då kanske säger att de vill hjälpa en. Men i slutet så vill de inte hjälpa dig på det sättet som du vill, utan så som de vill hjälpa.”
– *Kille i fokusgrupp*

Fråga 26.

	Tjej	Kille
Ja	86 %	89 %
Nej	6 %	6 %
Vet inte	7 %	5 %
Antal svar	361	295

27. Vart vänder du dig om du mår dåligt eller behöver prata med någon?

Antal svar: 680

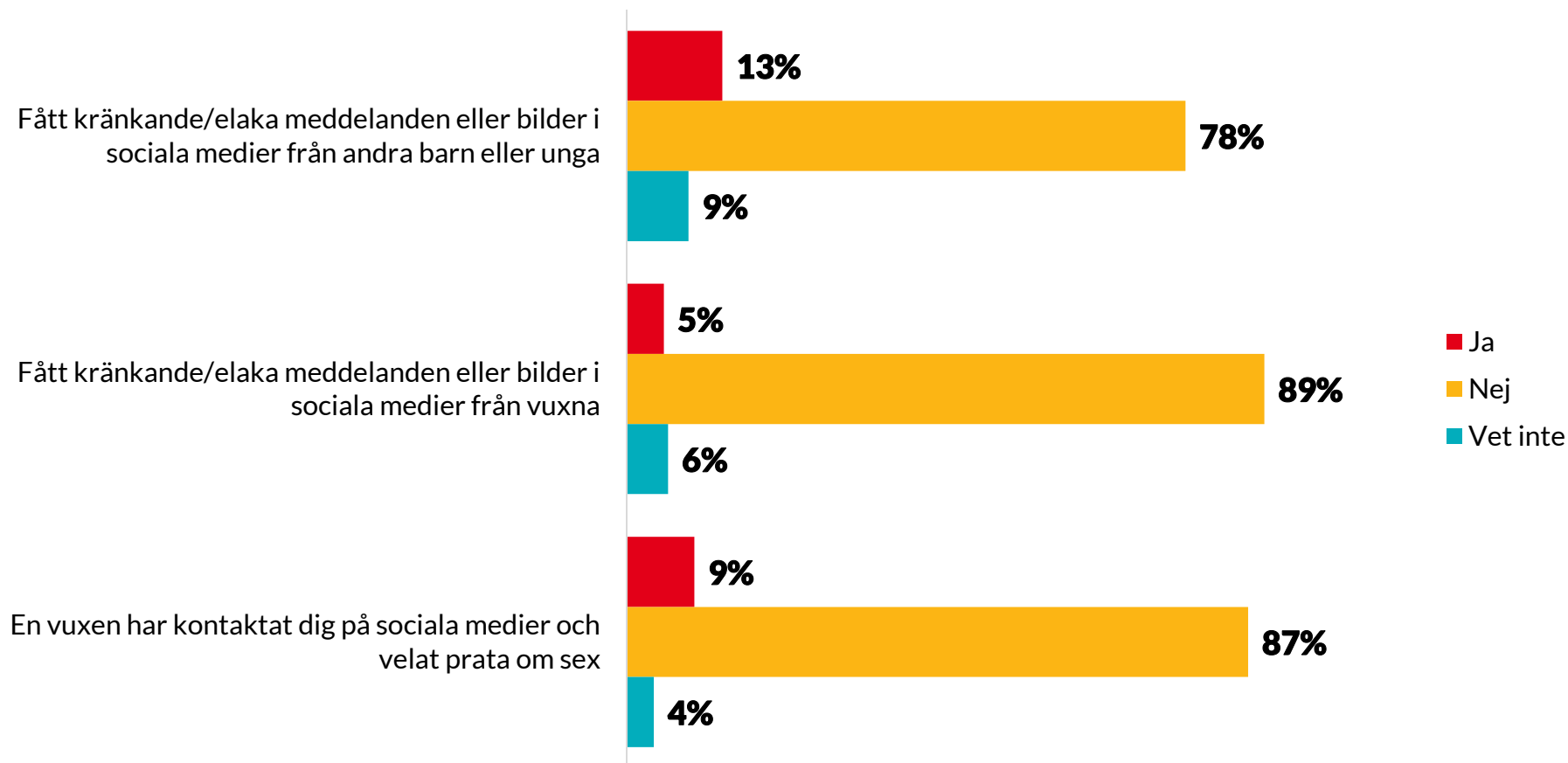

Fråga 27.

	Tjej	Kille
Lärare	27 %	32 %
Elevhälsan	27 %	21 %
Ungdomsmottagningen	15 %	10 %
Förälder	75 %	83 %
Släkting, fritidsledare eller annan vuxen	21 %	24 %
Kompis	71 %	50 %
Annan person	10 %	9 %
Inte till någon	10 %	9 %
Antal svar	364	295

28. Har du råkat ut för något av detta det här året?

Antal svar: 696, 693 resp. 688

28. Har du råkat ut för något av detta det här året?

Fått kränkande/elaka meddelanden eller bilder i sociala medier från andra barn eller unga

	Tjej	Kille
Ja	17 %	8 %
Nej	73 %	85 %
Vet inte	10 %	7 %
Antal svar	363	297

Fått kränkande/elaka meddelanden eller bilder i sociala medier från vuxna

	Tjej	Kille
Ja	7 %	2 %
Nej	86 %	93 %
Vet inte	6 %	5 %
Antal svar	362	294

En vuxen har kontaktat dig på sociala medier och velat prata om sex

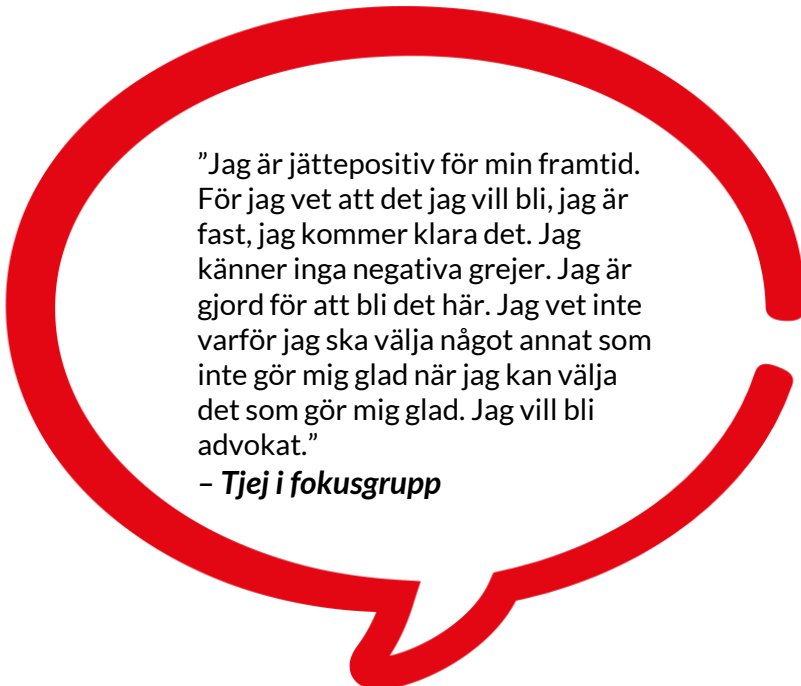
	Tjej	Kille
Ja	13 %	5 %
Nej	83 %	93 %
Vet inte	4 %	3 %
Antal svar	359	294

RESULTAT
FRAMTIDEN

Framtid

Avslutningsvis frågade vi barn om deras syn på framtiden. På nationell nivå ser vi att 81 % har en positiv syn på framtiden, trots att vi vet att både pandemi och klimatförändringar påverkat barn de senaste åren. Men vi ser också att andelen som ser positivt på framtiden sjunker med stigande ålder, och att de som definierar sig som annat än tjej eller kille i betydligt lägre grad ser positivt på framtiden.

”Jag är jättepositiv för min framtid. För jag vet att det jag vill bli, jag är fast, jag kommer klara det. Jag känner inga negativa grejer. Jag är gjord för att bli det här. Jag vet inte varför jag ska välja något annat som inte gör mig glad när jag kan välja det som gör mig glad. Jag vill bli advokat.”

– *Tjej i fokusgrupp*

Artikel 6

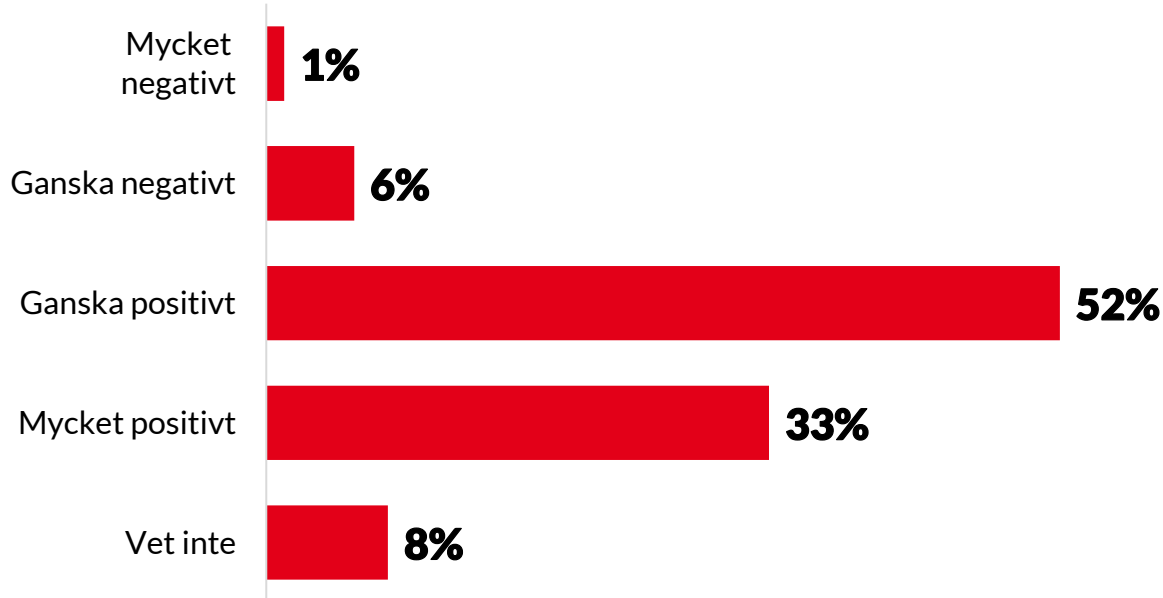
Enligt barnkonventionen har barn rätt till utveckling

Barnets rätt till utveckling är en av barnkonventionens grundprinciper. Det handlar om barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. För att det ska bli verklighet måste alla andra rättigheter i konventionen uppfyllas – barnet måste:

- må bra
- gå i skolan
- skyddas från allt våld
- ha en social trygghet
- ha en meningsfull fritid
- bli behandlat med respekt
- få använda sina grundläggande friheter som åsikts-, yttrande-, tanke- och religionsfrihet •

29. Hur ser du på din framtid?

Antal svar: 676

Fråga 29.

	Tjej	Kille
Mycket negativt	1 %	1 %
Ganska negativt	8 %	3 %
Ganska positivt	57 %	47 %
Mycket positivt	28 %	39 %
Vet inte	7 %	9 %
Antal svar	360	298

A young woman with light brown hair and blue eyes stands in front of a wall covered in vertical splatters of red and blue paint. She is wearing a white and blue horizontally striped long-sleeved shirt and a black headband with a floral pattern. Her hands are on her hips, and she has a neutral expression. The background is a dense, abstract pattern of red and blue paint on a light-colored surface.

SAMMANFATTNING OCH REKOMMENDATIONER

Sammanfattning och reflektioner

Ung röst lyfter vad nästan 8 000 barn själva tycker och tänker om sin livssituation och om flera av sina rättigheter. Framför allt visar rapporten att barn vill tycka till i frågor som rör dem. De allra flesta barn svarar att de har det rätt bra – de mår bra, känner sig trygga och har trygga vuxna runt sig. De flesta barn känner en stark framtidstro och positivt är även att så många får lära sig om barnkonventionen i skolan. Men vi kan också se många utmaningar. Olika bakgrundsfaktorer såsom kön, socioekonomiska förutsättningar, familjetyp och om man själv eller ens föräldrar är födda utanför Sverige kan minska chanserna till att barn får sina rättigheter tillgodosedda.

Barn växer upp med olika förutsättningar

Familjens socioekonomiska förhållanden är en av de faktorer som påverkar barns uppväxtvillkor. I rapporten säger 12 % av barnen att de är oroliga för att familjens pengar inte ska räcka till det som behövs, ungefär lika många som enligt statistiken i Rädda Barnens rapport *Barnfattigdom i Sverige - Årsrapport 2021* är att betrakta som fattiga i Sverige. Andelen som är oroliga för att pengarna inte ska räcka till är dubbelt så hög hos barn med utländsk bakgrund som hos barn med svensk bakgrund. Vi ser också att denna oro är mer vanligt förekommande hos barn som lever mestadels eller bara hos en förälder, jämfört med de som bor med två

föräldrar. Detta överensstämmer med vad vi vet från *Barnfattigdom i Sverige - Årsrapport 2021*, där utländsk bakgrund och att bo med en ensamstående förälder är faktorer som var för sig ökar risken för att växa upp i barnfattigdom. Liknande skillnader som vi ser i oro över att familjens pengar ska räcka till, ser vi också utifrån bakgrund och familjetyp gällande oro för att familjen inte ska ha någonstans att bo eller tvingas flytta.

Vad gäller förutsättningar att få den hjälp man behöver i skolan för att klara sina uppgifter svarar vart tionde barn att de sällan eller aldrig får den hjälp de behöver. När vi frågat om fritidssysselsättningar ser vi att det för många barn finns problem att ta sig till sina fritidsaktiviteter. Så många som 16 % av barnen som bor på landsbygden och 18 % hos de som bor mestadels eller bara hos en förälder har varit med om att de inte kunnat ta sig till en fritidsaktivitet under det senaste året.

Trygghet i ens bostadsområde är betydelsefullt för att barn och unga ska kunna röra sig fritt och här svarar de flesta barn att de känner sig trygga. Vi ser dock utifrån resultaten skillnader mellan hur olika grupper av barn har svarat. Till exempel är det en dubbelt så stor andel barn som bor i områden med socioekonomiska utmaningar som känner sig otrygga såväl dagar som kvällar jämfört med barn som bor i områden med

goda socioekonomiska förutsättningar. 14 % av samtliga svarande uppger att de aldrig eller sällan känner sig trygga på kvällarna. Ett av tio barn uppger att de är oroliga för att de själva, någon i deras familj eller någon de känner ska utsättas för våld i området där de bor. Det verkar som att barn och unga i större städer i lägre utsträckning känner sig trygga i sitt bostadsområde.. Utifrån kön ser vi också att tjejer och de barn som identifierar sig som annat än tjej eller kille känner sig mest otrygga i sitt närområde.

Vad Ung röst säger om barns utsatthet

Ung röst ger en bild av hur olika grupper av barn upplever olika former av utsatthet. Skolan har enligt Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr22 – ett tydligt uppdrag att främja, förebygga och aktivt motverka alla former av kränkningar, trakasserier och diskriminering. Ändå ser vi utifrån svaren kopplade till kränkningar och trakasserier att det är en del av alltför många barns vardag i skolan. Andelen barn som är utsatta för kränkande kommentarer i skolan är högre än på sin fritid. Vart femte barn svarar att de har blivit kallade elaka saker eller blivit retade upprepade gånger i skolan. Tjejer och de barn som identifierar sig som annat än tjej eller kille är särskilt utsatta för sexuella skämt och trakasserier i skolan, samt för olika former av utsatthet online i jämförelse med killar. Killar och de barn som identifierar sig som annat än tjej eller kille

blir å andra sidan mer utsatta för fysiskt våld i skolan. Vad gäller erfarenhet av att bli utsatt i skolan utifrån någon av diskrimineringsgrunderna svarar 38 % av de som identifierar sig som annat än tjej eller kille att de behandlats illa på grund av sin sexualitet samt 27 % på grund av att de är trans/queer. Vi ser också att en stor andel, vart fjärde barn med utländsk bakgrund, svarar att de blivit retade eller behandlade illa i skolan utifrån sin hudfärg, kultur, religion eller var man själv eller ens familj kommer ifrån. Det är en högre andel jämfört med de som svarat att de blivit diskriminerade eller trakasserade utifrån etnicitet eller religion i Rädda Barnens rapport Vuxna vad gör dom – Barns röster om rasism i skolan.

Ung röst berättar också att 22 % har varit med om att någon på fritiden sagt, skämtats eller retats på ett dumt sätt eller behandlat en illa. Vad gäller utsatthet på sociala medier svarar vart sjunde barn att de har varit med om att de fått kränkande eller elaka meddelanden eller bilder i sociala medier från andra barn eller unga. Vart tionde barn har varit med om att en vuxen kontaktat dem på sociala medier och velat prata om sex. De äldre barnen, 16-åringarna, samt tjejer och de som identifierar sig som annat än tjej eller kille har erfårit detta i högst utsträckning. Var fjärde 16-årig tjej och var sjunde 14-årig tjej svarar att de har blivit kontaktade på sociala medier av en vuxen som velat prata om sex.

Såväl höga som låga siffror kan berätta mycket

I en sådan här rapport är det lätt att titta på de höga siffrorna. Det är givetvis också viktigt att göra det, eftersom det innebär att det är många barn som drabbas. Exempelvis ser vi att 33 % uppger att de under det senaste året varit ledsna eller nedstämda i två veckor eller längre. Bland de som varken identifierar sig som tjej eller kille är denna siffra så hög som 67 %. Detta är höga siffror som vuxna behöver ta på allvar genom att prata med barn i sin närhet om hur de mår. Siffrorna ska samtidigt tolkas med försiktighet och inte som indikation på psykisk ohälsa då denna fråga handlar om nedstämdhet under en period om minst två veckor. Samtidigt som vi noterar höga siffror inom vissa frågeområden kan även de små siffrorna, som nästan försvinner bland alla staplar, vara nog så viktiga att titta på. Exempelvis svarar 9 % av barn och unga "inte till någon" på frågan om vart de vänder sig om de mår dåligt eller behöver prata med någon. Rapporten visar också sammantaget på att gruppen barn som identifierar sig som annat än tjej eller kille genomgående är mer utsatt, oftare känner oro och mer sällan får det stöd de behöver.

Barn vill ha inflytande och vara delaktiga i beslut

Utifrån svaren på frågorna som rör inflytande och delaktighet är det tydligt att barn vill vara med när saker bestäms, få göra sin åsikt hörd och bli lyssnade till. Barn och unga känner i hög utsträckning till

barnkonventionen och de rättigheter den ger barn. Bara en tredjedel tror dock att politiker alltid eller ofta lyssnar på barns åsikter. Det är också uppenbart att barns delaktighet och inflytande skiljer sig mycket utifrån sammanhanget de befinner sig i. I enkäten svarade 9 av 10 att de får vara med och påverka hemma, medan en lägre andel men ändå en majoritet, 6 av 10, har varit med och påverkat i skolan och på fritiden det senaste året. Utifrån att barn tillbringar mycket tid i skolan och att det är deras arbetsplats är det intressant att se att den siffran ändå är betydligt lägre än i hemmet. I det sammanhang där lägst andel barn upplever att de fått vara med och tycka till eller påverka finner vi kommunen eller området där de bor. Där upplever endast 15 % respektive 21 % att de fått vara med och påverka/tycka till i beslut.

När vi i en öppen fråga undrade vad barn och unga med egna ord tycker är viktigast för politiker att fokusera på under valåret 2022 valde nära 6 000 barn och unga att svara. Närmare hälften tar upp miljö och klimat som den viktigaste frågan. Ungefär 1 000 barn tar också upp skolfrågor. När vi sedan utifrån ett antal fasta svarsalternativ frågade vad barn själva vill vara med och påverka svarade barnen i högst utsträckning frågor som lika rättigheter mellan killar och tjejer, barns hälsa och mående samt mot rasism. Att barn är engagerade och har mycket att säga till dagens politiker är en tydlig slutsats utifrån svaren.

Vuxnas skyldighet och ansvar

Genom Ung röst får vi en bild av hur situationen för barn och unga är i Sverige i dag. Det blir uppenbart att det finns många barn som på olika sätt och av olika anledningar behöver stöd, hjälp, bättre förutsättningar och skydd för att deras rättigheter ska tillgodoses. Här har alla vuxna en viktig roll att fylla – politiker som fattar beslut på nationell, regional och kommunal nivå, tjänstepersoner inom olika verksamheter, personal i förskola, skola, hälso- och sjukvården, socialtjänsten, fritidsledare, vårdnadshavare eller vuxna som på annat sätt finns i barns närvaro. Att tidigt se om ett barn behöver någon form av stöd och se till att barnet får det är avgörande för hur barnet fortsätter att ha det i livet. Ung röst visar också tydligt att barn och unga vill vara med och påverka sina liv, på alla nivåer. Svaren visar vikten av att vuxna skapar förutsättningar för barns inflytande. Därför väljer Rädda Barnen här att särskilt rikta uppmaningar till dig som är politiker, oavsett om du är det i riksdagen, regeringen eller i något av Sveriges 21 län eller 290 kommuner. ●

Rädda Barnens rekommendationer

Utifrån resultaten av Ung Röst vill Rädda Barnen rikta följande uppmaningar till politiker på såväl statlig, regional som kommunal nivå:

Det är dags att göra verklighet av syftet med att göra barnkonventionen till svensk lag

Ett av syftena med att göra barnkonventionen till svensk lag var att barnets rätt ska få genomslag i all verksamhet på alla nivåer med och för barn. Tanken med det är att barn alltid ska ha rätt att komma till tals och få sin åsikt beaktad. Barns möjlighet att få uttrycka sina åsikter och delta i alla ärenden och beslut som rör dem själva är centralt. Ung röst visar att vi fortfarande har en lång väg att gå för att leva upp till detta, på alla nivåer i samhället.

Det är dags för politiker att bygga förtroende hos barn och unga och visa att deras åsikter är viktiga

Många barn upplever att politiker inte lyssnar på vad barn och unga säger. De flesta barn och unga har inte blivit tillfrågade inför beslut som rör deras närområde. Mycket fokus inom politiken handlar för tillfället just om åtgärder på lokal och regional nivå. Där måste politikerna nu börja lyssna in barn och unga för att ta del av deras åsikter om situationen och deras förslag på lösningar.

Beslutsfattare på lokal, regional och nationell nivå bör:

- regelbundet och systematiskt undersöka vilka frågor och ämnen som är viktiga för barn.
- systematiskt säkerställa att barn är delaktiga och involverade i beslut som berör dem. Detta gäller alltifrån statliga utredningar om ny lagstiftning till omorganisering på en skola.

Det är dags att leva upp till våra åtaganden i Agenda 2030

Många frågor och svar i Ung röst kan relateras till mål i Agenda 2030, vilka Sverige har åtagit sig att leva upp till. Rädda Barnen vill se att följande mål uttalas i nationella och lokala policydokument samt att beslutsfattare på nationell, regional och lokal nivå tar fram konkreta handlingsplaner tas fram för att uppnå dem. Vi vill särskilt lyfta följande frågor utifrån målen:

- Barnfattigdomen ska halveras till 2030.
- Våld mot barn ska bekämpas.
- Alla barn ska ha rätt till en likvärdig skola av hög kvalité som kompenserar utifrån alla barns olika förutsättningar.
- Klimatåtgärder ska utgå ifrån barnets bästa och barn ska ha få möjlighet att vara delaktiga för att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader och forma lösningar för klimatanpassning.

Det är dags att säkerställa att alla barn behandlas likvärdigt oavsett var de bor, hur de identifierar sig eller var deras föräldrar är födda

Vi ser i Ung röst att barn och unga som identifierar sig som annat än tjej eller kille, barn med utländsk bakgrund och barn som bor i områden med socioekonomiska utmaningar upplever en större utsatthet, oro och fler kränkningar av sina rättigheter. Det är dags att på allvar ta in dessa upplevelser i åtgärder och beslut och särskilt uppmärksamma dessa barns situation, samt systematiskt säkerställa att deras rättigheter tillgodoses.

Så kan du använda Ung röst

1

Läs **Ung röst** utifrån det sammanhang som du befinner dig. Samtala med barn och unga för att identifiera de viktigaste frågorna för dig att arbeta vidare med.

2

Gör **fokusgruppsintervjuer eller fördjupande studier** i dessa frågor, tillsammans med de barn som berörs. På så sätt får du reda på mer om varför det ser ut som det gör och vad barn och unga anser behöver göras för att åtgärda det.

3

Lägg upp en **plan** för vad som ska göras, inkludera barn och unga, tillsätt resurser, ge mandat och börja genomföra! •

*”Om jag var statsminister
skulle jag lyssna på vad barn
har att säga”
- Kille i fokusgrupp*

*"Barn ska få vara med
och bestämma."
- Tjej, 12 år*

UNG RÖST 2022

Rädda Barnen

107 88 Stockholm

Besöksadress: Gustavslundsvägen 141, Bromma

Tel: 08-698 90 00

kundservice@rb.se

www.raddabarnen.se